

Vuosikertomuksen suunnittelu

Tapaus Varte-konserni

Viestintä
Verkkoviestintä
Opinnäytetyö
23.4.2010

Hannu Koho

TIIVISTELMÄSIVU

Koulutusohjelma Viestinnän koulutusohjelma		Suuntautumisvaihtoehto Verkkoviestintä	
Tekijä Hannu Koho			
Työn nimi Vuosikertomuksen suunnittelu. Tapaus Varte-konserni			
Työn ohjaaja/ohjaajat Matti Rantala			
Työn laji Opinnäytetyö	Aika 23.4.2010	Numeroidut sivut + liitteiden sivut 33	
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Opinnäytetyö on toiminnallinen työ, joka käsittelee vuosikertomuksen suunnittelua keskittyen erityisesti informaatiografiikoihin. Informaatiografiikkaa syntyy informaationsuunnittelun lopputuotteena. Opinnäytetyön kirjallisessa osiossa esitellään vuosikertomuksen suunnittelun lähtökohdat sekä käsitellään informaatiografiikoiden ja muun graafisen ilmeen suunnitteluprosessia. Suunnitteluprosessin kuvauksessa esitellään taustalla olleita teorioita ja kerrotaan käytännön toteutuksesta. Lisäksi kirjallisessa osiossa esitellään informaatiografiikkaa myös yleisellä tasolla ja lopuksi pohditaan teososan onnistumista sekä asetettuihin tavoitteisiin pääsemistä.</p> <p>Teososa on Varte-konsernille suunniteltu vuosikertomus. Se on kolmas, jonka konserni julkaisee. Visuaalisen ilmeen suunnittelun lisäksi vastattiin myös valokuvavalinnoista ja osittain valokuvauksesta. Suunnittelussa pyrittiin samaan vuosikertomuksesta mahdollisimman tyylikäs, luotettava ja selkeä. Sen rakenteen sekä tekstisisällön laati toimeksiantaja.</p> <p>Opinnäytetyössä käsitelty suunnitteluprosessi ei ole sidottu pelkästään vuosikertomuksiin. Siinä esiteltyjä ratkaisuja ja teorioita voi soveltaa myös muiden painotuotteiden, kuten esimerkiksi lehtien, kirjojen ja esitteiden, suunnittelussa. Informaatiografiikka voi hyvin käyttää painotuotteiden lisäksi myös digitaalisessa mediassa. Se on tällä hetkellä ajankohtainen aihe, koska informaatiografiikkaa käytetään nyt myös paljon populaarikulttuurissa, kuten esimerkiksi musiikkivideoissa ja mainonnassa.</p>			
Teos/Esitys/Produktio Varte-konsernin vuosikertomus 2009			
Säilytyspaikka Taideteollisen korkeakoulun kirjasto, Aralis-kirjastokeskus			
Avainsanat Informaationsuunnittelu, informaatiografiikka, vuosikertomus, graafinen suunnittelu			

Degree Programme in Media		Specialisation New Media Design
Author Hannu Koho		
Title Designing an Annual Report. Case: Varte Group		
Tutor(s) Matti Rantala		
Type of Work Bachelor's Thesis	Date 23 April 2010	Number of pages + appendices 33
<p>The topic of the present Bachelor's thesis is designing an annual report for Varte Group, which focuses especially on information graphics. Information graphics are artefacts of information design. First of all, the basis of the annual report project is introduced in the theoretical part of the thesis. The theoretical part also covers the design process of the information graphics and all aspects of visual appearance. The design process description explains the background theories and following this discusses the practical implementation. In addition, information graphics are introduced on a general level and finally the author is evaluating his own work.</p> <p>The thesis includes an annual report for Varte Group, which was the third report the group published. The author of the thesis was responsible for designing both the visual appearance and the photographic style. When designing the annual report, the author was aiming for maximum elegance, reliability and clarity. The author also took some of the photographs used. The client provided the textual content and designed the structure for the annual report.</p> <p>The design process presented in the present thesis is not only limited to annual reports. These solutions and theories can also be applied to other print materials like brochures, books and magazines. Information graphics can also be used in other media in addition to print. They can be successfully used in digital media as well. Information graphics can be seen as a trendy subject at the present time, they are now widely used in popular culture, for example in music videos and advertising.</p>		
Work / Performance / Project Annual report of Varte Group 2009		
Place of Storage Aralis Library and Information Centre		
Keywords information design, information graphics, data visualization, annual report, graphic design		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	2
2	VUOSIKERTOMUS	3
3	INFORMAATIOSUUNNITTELU.....	4
3.1	Selkeää, ymmärrettävää viestintää	4
3.2	Informaatiografiikka	5
3.3	Informaatiografiikan historiaa	6
3.4	Esimerkkejä luovasta informaatiografiikasta	10
4	LÄHTÖKOHDAT SUUNNITTELULLE	12
4.1	Materiaalivalinnat ja koko	13
4.2	Ohjelmistot sekä muut tekniset seikat.....	14
4.3	Värivalinnat	14
5	SUUNNITTELUPROSESSIN KUVAUS	15
5.1	Typografia	15
5.1.1	Fonttivalinnat.....	15
5.1.2	Fonttien käyttö otsikoissa ja leipätekstissä	16
5.2	Gridi suunnittelun perustana	18
5.2.1	Mikä gridi on?	18
5.2.2	Gridijärjestelmän käyttö vuosikertomuksessa	18
5.3	Valokuvat	21
5.4	Muut graafiset elementit.....	22
6	INFORMAATIOGRAFIikka VUOSIKERTOMUKSESSA.....	22
6.1	Värimaailma	23
6.2	Diagrammit	23
6.3	Kartat.....	26
6.4	Kaaviot.....	28
6.5	Toteutustekniikka.....	29
7	POHDINTAA.....	30
	LÄHTEET	31

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on Varte-konsernin vuosikertomuksen suunnittelu. Varte-konserni käsittää kaksi pk-yritystä Rakennus-Varte Oy:n sekä Varte-Uusimaa Oy:n, vuosikertomuksessa on tiedot molemmista konsernin yrityksistä. Molemmat yritykset ovat rakennusliikkeitä, joilla on sekä uudisrakennus- että saneeraustuotantoa. Vuosikertomuksen julkaisemisen tavoitteena on antaa avoin ja luotettava kuva konsernista. Lähtökohtana sen suunnitteluun olikin se, että lukijan pitäisi saada konsernista mahdollisimman luotettava kuva sekä tietojen pitäisi olla siinä esillä mahdollisimman tyylikkäästi.

Vuosikertomus pitää sisällään tekstiä, valokuvia ja grafiikkaa. Opinnäytetyöni kirjallisesa osuudessa tarkastelen suunnitteluprosessia ja keskityn etenkin siihen laadittuun grafiikkaan, informaatiografiikkaan, joka sisältää mm. diagrammeja, karttoja sekä kaavioita. Vuosikertomusta varten olen myös valokuvannut useita kuvia. Tekstisisällön on tuottanut kokonaisuudessaan toimeksiantajani.

Olen aina ollut hyvin kiinnostunut informaatiografiikasta sekä suunnittelemaan sen tyyppistä grafiikka. Olen myös huomannut, että informaatiografiikkatyyppinen kuvitus on yleistynyt viime vuosina monissa medioissa, kuten esimerkiksi aikakauslehdissä. Monet aikakauslehdet tunnetaan nimenomaan laadukkaista, tarkasti harkituista informaatiografiikoistaan, näistä esimerkkeinä voidaan mainita Wired sekä Monocle.

Olen tehnyt konsernille töitä jo useamman vuoden ajan, joten yritysten viestintätyyli on tullut minulle tutuksi. Olen myös omalta osaltani ollut luomassa ja muokkaamassa konsernin visuaalista ilmettä näiden vuosien aikana, koska tarkkaa graafista ohjeistusta

konsernilla ei ole. Ennen projektin aloittamista pyrin tutustumaan mahdollisimman kattavasti viime vuosina ilmestyneisiin suomalaisiin sekä ulkomaalaisiin vuosikertomuksiin. Tämän lisäksi pyrin löytämään mahdollisimman paljon hyviä esimerkkejä informaatio-grafiikasta eri kirjoista, lehdistä sekä Internetistä. Pyrin myös laajentamaan näkemystäni etsimällä hienoja, hyvin taitettuja esitteitä ja lehtiä, jotta teoksesta ei tulisi liian ”vuosikertomusmainen”.

Suunnittelemani vuosikertomus on noin A4-kokoinen, nelivärinen keskeltä taitettu teos. Vuosikertomusta tehtiin kahta erilaista versiota, laajaa sekä suppeaa. Laajassa versiossa mukana on yritysten viralliset tilinpäätöskertomukset. Niiden yhteenlaskettu painosmäärä oli 300 kappaletta ja painamisesta vastasi Kopijyvä Oy. Varte-konsernin vuosikertomusta jaetaan mm. asiakkaille, yhteistyökumppaneille sekä yrityksen työntekijöille.

2 VUOSIKERTOMUS

Vuosikertomus on vuosittain tilikauden päätyttyä julkaistava kattava raportti yrityksen edeltävän vuoden tapahtumista. Sen tehtävänä on antaa tietoa osakkeenomistajille sekä muille kiinnostuneille yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja tapahtumista. (Annual report, Wikipedia.) Lisäksi se rakentaa työnantajakuva ja toimii läheteoksena toimittajille.

Vuosikertomus on yrityksen keskeinen sidosryhmäviestinnän väline. Se on yrityksen virallisuonteinen käyntikortti. Pörssiyrityksen vuosikertomuksella on korostettu merkitys sijoittajaviestinnässä. Se on yhdistelmä numeroita, tekstiä ja kuvia. (Leppiniemi & Virtanen 2003, 11.)

Vuosikertomukset noudattavat usein vakiintunutta rakennetta, joka jakautuu näihin asiakokonaisuuksiin: yhtiön esittely, toimitusjohtajan katsaus, tilinpäätös, liiketoimintakatsaukset, toimintaperiaatteista kertovat katsaukset ja sijoittajainformaatio. Osakeyhtiö- ja kirjanpitolaissa on myös säädetty periaatteita, jotka määrittävät osaltaan sen sisältöä. Luonnollisesti pääsääntönä on se, että siinä oleva tieto on totuudenmukaista ja sitä on riittävästi. (Leppiniemi & Virtanen 2003, 63.)

3 INFORMAATIOSUUNNITTELU

Informaatiosuunnittelu käsitteenä kuulosti minusta ennen asiaan perehtymistä jonkin verran vieraalta, mutta asiaan enemmän tutustuttuani huomasin kuitenkin kyseessä olevan oikeastaan hyvin tutun asian. En vaan ollut aiemmin osannut kutsua sitä tällä nimellä. Se on tärkeässä roolissa monessa eri tuotteessa ja palvelussa. Vuosikertomuksessa hyvä informaatio suunnittelu on myös ratkaisevassa roolissa. Lukijalle tulee mm. yksinkertaistaa ja havainnollistaa sen avulla talouslukuja ja niiden kehityksiä sekä esittää erilaisia kartoja.

3.1 Selkeää, ymmärrettävää viestintää

Informaatiosuunnittelu tekee monimutkaisen informaation helpommaksi ymmärtää ja käyttää. Se on useimmiten monimutkaisen tiedon muuntamista kaksiulotteiseksi visuaaliseksi esitykseksi, jonka tavoitteena on tiedon viestintä, dokumentointi ja säilöminen. Siinä tehdään sarjasta faktoja ja niiden välisistä suhteista ymmärrettäviä esityksiä, joiden tavoitteena on luoda avoimuutta ja poistaa epävarmuutta. Ne eivät ole esityksiä siitä mitä nähdään vaan siitä mitä tiedetään. (Schuller 2007.)

GOOD-verkkolehti kerää osiossaan "Transparency" yhteen erilaisia informaatiografiikoita. Mielestäni kyseisen osion nimi kuvaa hyvin informaatiografiikkaa ja sen tehtävää. Se tekee monimutkaisista ja vaikeistakin asioista läpinäkyviä, helposti sisäistettäviä ja ymmärrettäviä.

Informaatiosuunnittelijat ovat hyvin ainutlaatuisia henkilöitä, joiden tulee hallita kaikki suunnittelijan kyvyt ja taidot, yhdistää ne tiedemiehen tai matemaatikon täsmällisyyteen ja ongelmanratkaisukykyihin sekä tuoda tutkijan uteliaisuus, tutkimustaidot ja sinnikkyys työhönsä. (Irwin 2002.)

Terminä informaatio suunnittelu saattaa kuitenkin olla harhaanjohtava. Jef Raskinin mukaan informaatiota ei voi suunnitella, joten näin ollen koko termi on harhaanjohtava. Mitä taas voi suunnitella, ovat informaation jakelu- ja esitystavat. Suunnittelijoiden onkin tärkeää pitää käsitteet "informaatio" ja "merkitys" erillään. (Raskin 2000, 342.)

3.2 Informaatiografiikka

Informaationsuunnittelun lopputuloksena syntyy mm. seuraavia lopputuotteita eli informaatiografiikkaa (ks. kuva 1):

- Kalenterit, aikajajat ja aikataulut
- Diagrammit ja kaaviot
- Opasteet
- Ikonit ja symbolit
- Kartat
- Tekniset piirustukset
- Ohjeet

KUVA 1. Esimerkkejä erilaisista informaatiografiikoista

Informaatiografiikan funktion ja usein myös muodon määrittelevät pääosin kaksi tekijää: tiedon tyyppi ja yleisö. Informaationsuunnittelijan tulee ymmärtää, mitkä lopputuotteet ja kommunikaatiokanavat välittävät viestin tehokkaimmin.

(Visocky O'Grady 2008, 23.)

Informaatiografiikka kutsutaan usein myös tiedon visualisoinniksi, käytän tästä eteenpäin kuitenkin termiä ”informaatiografiikka”, kun tarkoitan informaationsuunnittelun lopputuotteina syntyneitä teoksia, olivat ne sitten mitä tahansa edellä luetelluista.

David McCandlessin (2009) mukaan onnistuneen informaatiografiikan päätekijät ovat nämä kaksi asiaa:

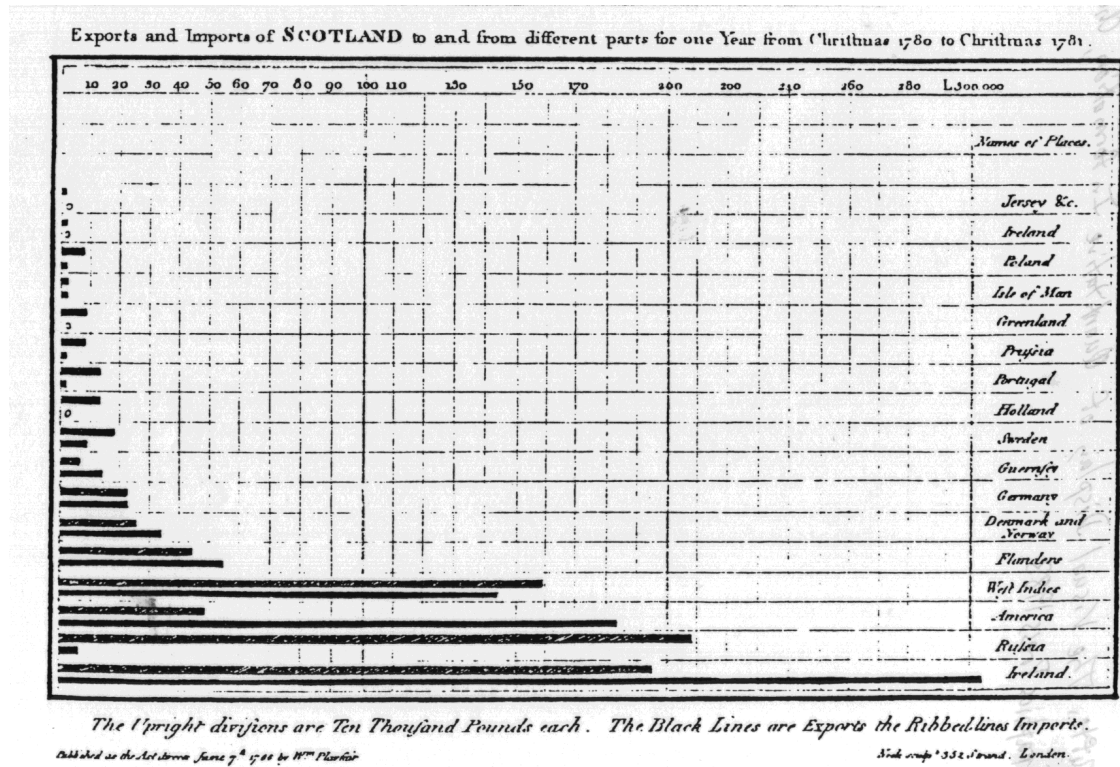
- Tiedon tulee olla kiinnostavaa (tarkoituksenmukaista ja relevanttia) ja mahdollisimman luotettavaa (tarkkaa, johdonmukaista).
- Grafiikalla täytyy olla muoto (näyttävyyys ja rakenne) ja funktio (sen täytyy toimia ja olla helposti käytettävissä).

3.3 Informaatiografiikan historiaa

Informaatiografiikan käytön voidaan nähdä alkaneen jo ennen kirjoitustaidon keksimistä. Vanhimmat tunnetut esimerkit visuaalisesta kommunikaatiosta ovat luolamaalaukset, joita on tehty jo 30000 vuotta eKr. Nämä maalaukset ja piirrokset sisälsivät lähinnä erilaisia metsästettäviä eläimiä. Ensimmäisiä kirjoitusmerkkejä ei tehty ennen aikaa 3000 vuotta eKr. Silloin Mesopotamiassa kirjoitettiin ensimmäiset symbolit. Ne eivät kuitenkaan vielä olleet foneettisia merkkejä, vaan symboleita, jotka suoraan kuvasivat asiaa tai esinettä.

Seuraava merkittävä keksintö informaatiografiikan osalta olivat kartat, joista ensimmäiset piirrettiin noin 1300 vuotta eKr. Kartat kuitenkin olivat tällöin hyvin yksinkertaisia ja kuvasivat hyvin pieniä alueita. Sivistyksen kehittyessä ensimmäinen kartta, joka kuvasi maailmaa, piirrettiin vuonna 150 jKr. (Visocky O’Grady 2008, 28–30.)

Ensimmäiset graafiset kuvaajat laati skottilainen insinööri ja kansantaloustieteilijä William Playfair vuonna 1786 kirjaan *“The Commercial and Political Atlas”*. Kirjassa oli käsin väritettyjä viiva-, pylväs- ja ympyräkuvaajia (kuva 2). Playfairin mielestä kuvaajat kertoivat tiedon ymmärrettävämmin kuin tekstitalukot, joita silloin käytettiin ainoastaan statistiikkatiedon esittämiseen. (William Playfair, Wikipedia.) Enää ei tarvittu erikoistaitoja monimutkaisen numero- tai statistiikkatiedon tulkitsemiseksi. Näin ollen tieto tuli paljon laajemmin saavutettavaksi sekä tietoja pystyttiin helposti vertailemaan toisiinsa (Visocky O’Grady 2008, 33).

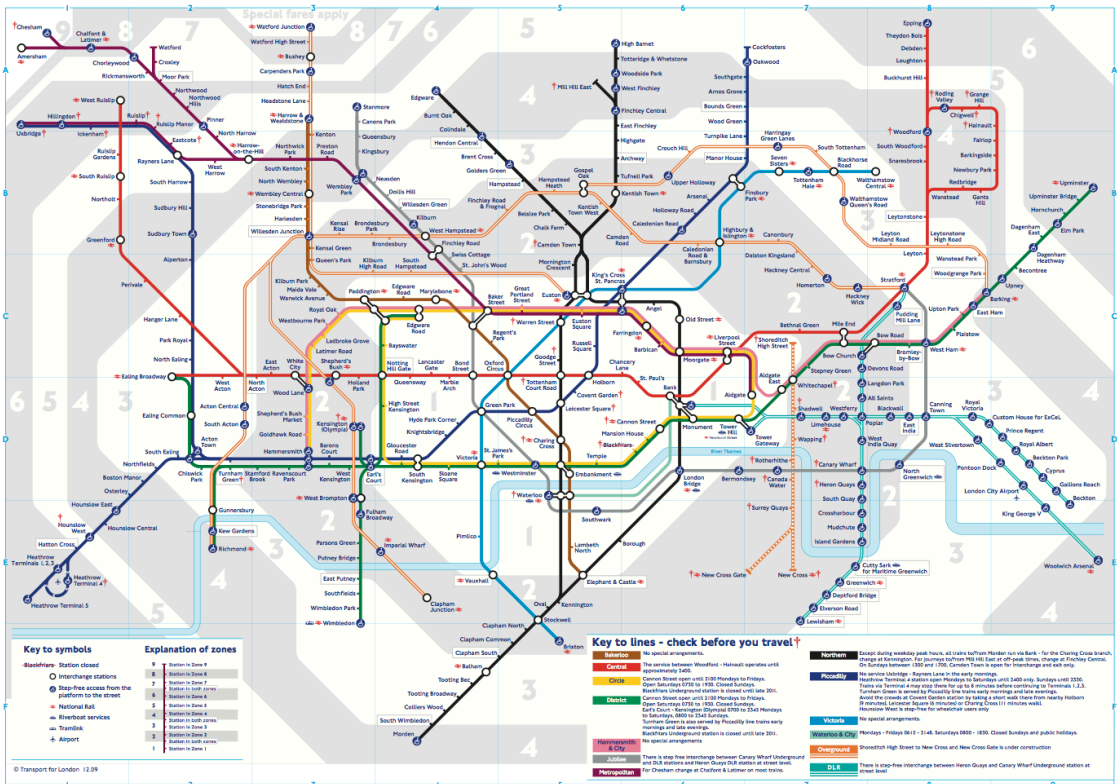

KUVA 2. Ensimmäisiä graafisia kuvaajia William Playfairin kirjasta "The Commercial and Political Atlas" (William Playfair, Wikipedia).

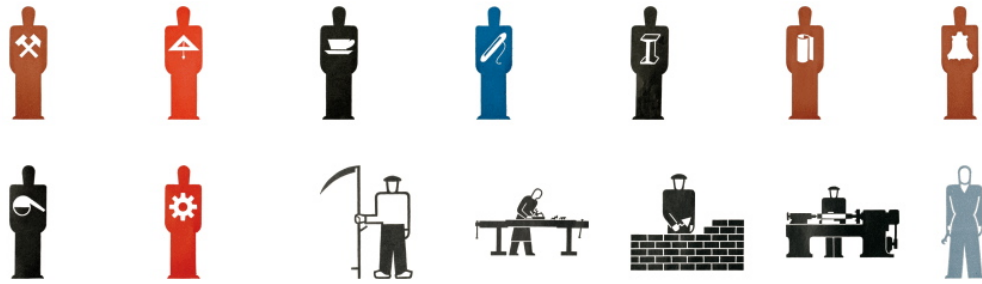
1930-luvulla Lontoon metrojärjestelmä alkoi olla monimutkainen järjestelmä ja karttasuunnittelijat olivat ongelmissa yrittäessään sovittaa kaikkia asemia kartalle. Työtön tekninen piirtäjä Henry Beck keksi kuitenkin kuvata metrojärjestelmää samalla tavalla kuin virtapiiriä, jättämällä huomiotta tarkat mittasuhteet ja asettamalla metrolinjat joko suoraan tai 45 asteen kulmaan (kuva 3). Kartasta tuli välittömästi suuri menestys Lontoossa ja se myös inspiroi muita metrokarttoja ympäri maailman. Nykyäänkin Lontoon metrokartta (kuva 4) on säilynyt melko muuttumattomana Beckin piirtämästä kartasta. (Rajamanickam 2005.) Otin myös itse paljon vaikutteita näistä suunnitellessani karttoja vuosikertomukseen.

KUVA 3. Henry Beckin suunnittelema Lontoon metrokartta (Lontoon metrokartta, Henry Beck).

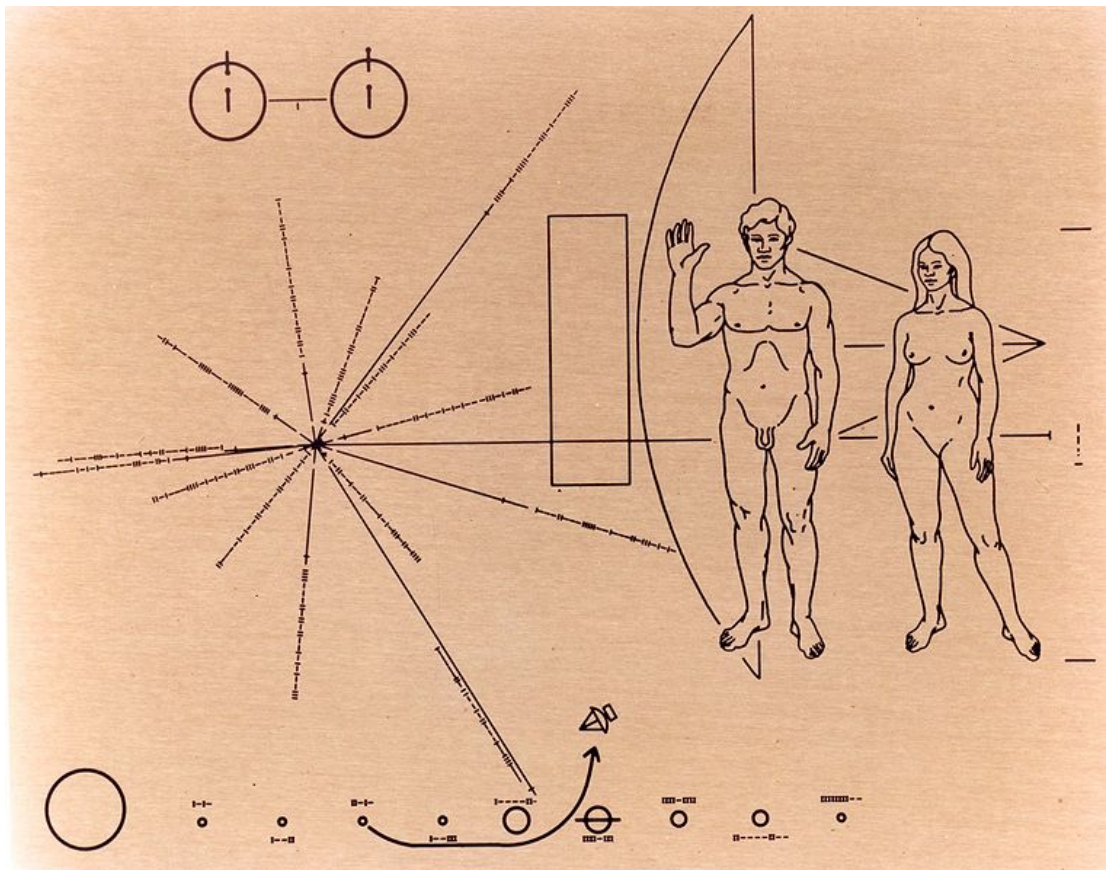

KUVA 4. Nykyisin käytössä oleva Lontoon metrokartta (Lontoon metrokartta).

KUVA 5. Ammatteja kuvaava symboliikka ISOTYPE:stä (ISOTYPE).

Vuonna 1940 itävaltalainen sosiologi ja kansantaloustieteilijä Otto Neurath loi ISOTYPE-järjestelmän, joka oli yritys standardisoidun visuaalisen kielen kehittämiseksi. Neurathin tavoitteena oli opettaa suurta yleisöä esittämällä monimutkaista sosioekonomista tietoa helposti ymmärrettävien symboleiden avulla (kuva 5). ISOTYPE sisälsi yli 1000 erilaista kuvaa ja säännöt kuvien yhdenmukaiselle käyttämiselle. Neurathin kehittämä järjestelmä ei kuitenkaan noussut standardiksi, mutta monet nykypäivinä esimerkiksi opasteissa nähtävät symbolit ovat imeneet vaikutteita järjestelmästä. (Visocky O'Grady 2008, 34–37.)

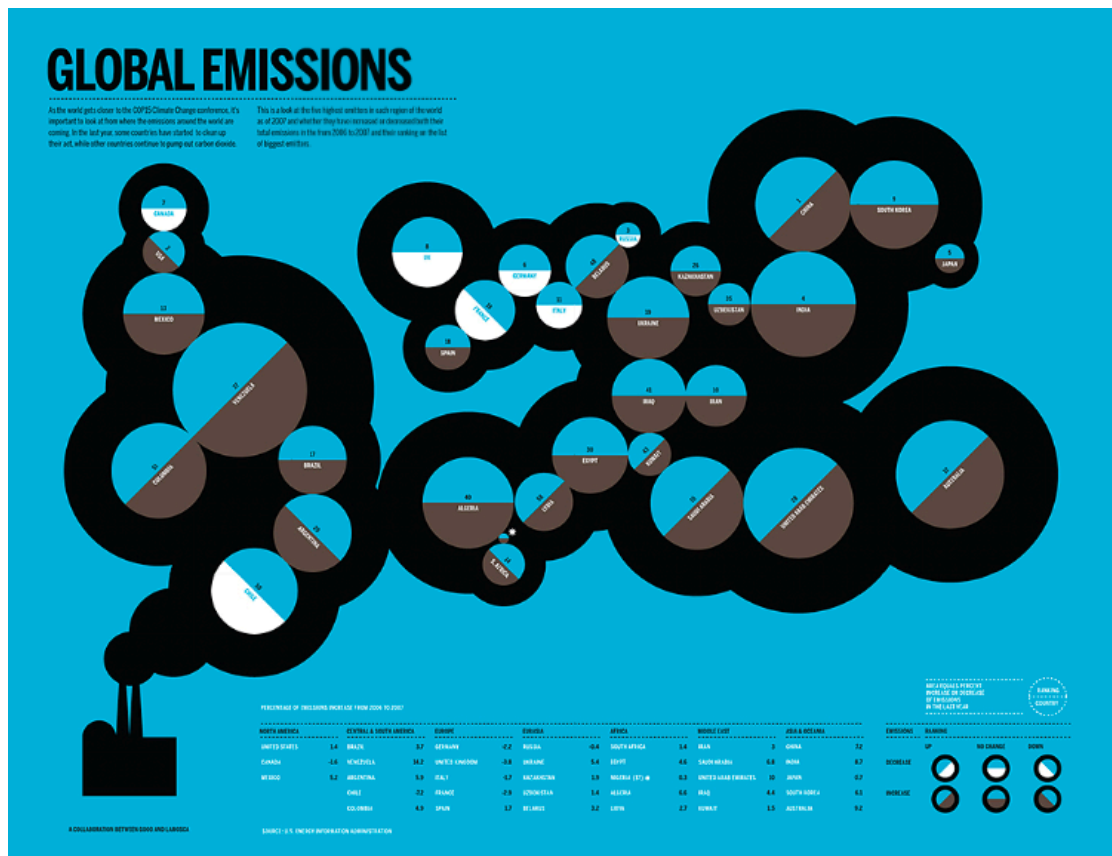

KUVA 6. Kultalaatta, joka oli kiinnitettyä Pioneer 10 –avaruusluotaimeen (Pioneer 10).

Maaliskuun toisena päivänä 1972 NASA laukaisi avaruusluotaimen nimeltä Pioneer 10. Se on ensimmäinen aurinkokunnastamme poistunut ihmisen tekemä laite. Yhteys luotaimen katkesi vuonna 2003. Luotain on tieteellisesti merkittävä monista syistä. Sen mukana kulkee myös kullattu laatta (kuva 6), jonka tarkoituksena on kertoa informaatiografiikan avulla luotaimen tekijöistä, ihmisistä, olennoille jotka mahdollisesti joskus löytävät luotaimen jossain avaruudessa. Laatan suunnittelijoina olivat astronomit ja astrofyysikot Frank Drake ja Carl Sagan. Laatta sisältää tietoa ihmisistä, sen laukaisuaikahohdasta, maapallon sijainnista sekä aurinkokunnastamme. Vastaavia laattoja on myös sijoitettu myöhemmin muihin aurinkokunnastamme ulkopuolelle suuntaaviin luotaimiin. (Visocky O’Grady 2008, 44–45.)

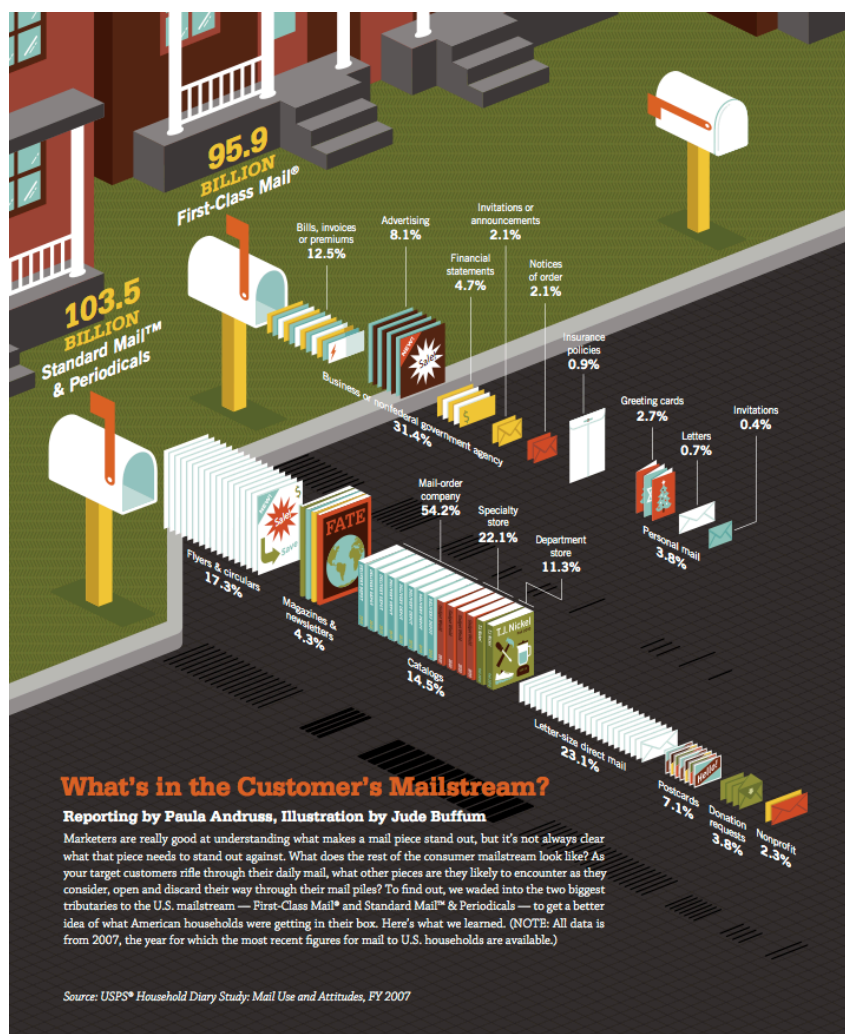
3.4 Esimerkkejä luovasta informaatiografiikasta

Tässä luvussa esittelen muutamia esimerkkejä näyttävästä ja luovasta informaatiografiikasta, jotka taidokkaasti yhdistelevät useita informaatiografiikkatyylejä sekä yksinkertaiset monimutkaista tietoa.

KUVA 7. The Change in Carbon Emissions, GOOD.is / Transparency (GOOD).

”The Change in Carbon Emissions” -informaatiografiikka (kuva 7) on mielestäni hyvä esimerkki, koska siinä on monia eri tasoja. Jos grafiikkaa vain vilkaistaan, sisältöön tai tekstiin sen enempää keskittymättä, nähdään tehdas, jonka piipuista tulee päästöjä. Mutta heti kun esimerkiksi päästöpilveä aletaan tarkastelemaan tarkemmin voidaan havaita, että pilven pallot edustavatkin eri maita maailman kartalla ja niiden koot kertovat päästöjen suuruuksista. Jokaisen pilven sisällä on myös päästöjen suuruuden muutoksesta kertova taso, joka noustessaan vasemmalta oikealle esimerkiksi kertoo, että kyseisen maan päästöt ovat nousseet vuosien 2006 ja 2007 välillä. Eli kun kyseiseen informaatiografiikkaan tutustuu paremmin, pystyy helposti näkemään vaikkapa Euroopan suurimman saastuttajan ja miten kyseisen maan tilanne on muuttumassa. Saman tiedon sisäistäminen vaikkapa pelkästä tekstitaulukosta olisi paljon hitaampaa ja vaativampaa. Kaiken lisäksi tämä kyseinen informaatiografiikka on visuaalisesti hyvin miellyttävä ja toimisi tällaisenaan hyvin vaikkapa julisteena. Se on julkaistu GOOD-verkkolehden ”Transparency”-sarjassa.

KUVA 8. What's in the Customer's Mailstream (Deliver Magazine 1/5).

”What’s in the Customer’s Mailstream” -informaatiografiikka (kuva 8) visualisoi yksinkertaisempaa tietoa, eli mitä sisältöä amerikkalaisten postilaatikoihin päätyy postin mukana. Jos saman tiedon olisi halunnut kertoa laimeammin informaatiografiikan avulla, olisi siitä voinut tehdä vaikkapa kaksi pylväsdiagrammia, jossa jokainen postin kategoria olisi kuvattu pylväällä. Tässä suunnittelija on kuitenkin keksinyt kuvata postin eri kategorioita piirtämällä yksinkertaisen kuvaavan ”ikonin” jokaisesta. Mitä enemmän kyseisiä ikoneita on, sitä enemmän kyseistä postia postilaatikkoon päätyy. Informaatiografiikassa käytetään usein tämän kaltaista isometristä kuvakulmaa, jossa ei ole perspektiiviä. Tällaisessa kuvakulmassa suuri osa linjoista tulee täysin suoraan tai 45 asteen kulmaan. Näitä samoja 45 asteen linjojahan hyödynsi Henry Beck jo 1930-luvulla selkeyttäessään Lontoon metrokarttaa (ks. luku 3.3).

4 LÄHTÖKOHDAT SUUNNITTELULLE

Vuosikertomuksen tärkeimpänä tehtävänä on kertoa lukijalle edellisen tilikauden tapahtumista ja taloudellisesta tilanteesta. Näin ollen viestinnän tulee olla mahdollisimman selkeää ja luottamusta herättävää. Se on suunnittelukohteena melko kaksijakoinen, tavallaan suunnittelijalla on täysi vapaus tehdä siitä minkä näköinen vain, mutta kuitenkin toisaalta raamit ovat tarkasti määritellyt. Vuosikertomuksen lukija odottaa esimerkiksi löytävänsä siitä tiettyjä asioita, kuten esimerkiksi virallisen tilinpäätöksen. Asioiden tulee olla myös jossain määrin ennalta totutussa järjestyksessä, usein on esimerkiksi tapana aloittaa toimitusjohtajan tai hallituksen puheenjohtajan katsauksella. Lisäksi hallituksen toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tulee noudattaa ulkoasultaan mahdollisimman paljon virallisia verottajalle toimitettuja dokumentteja.

Vuosikertomuksen kohderyhmänä ovat konsernin asiakkaat, yhteistyökumppanit ja työntekijät. Kohderyhmän ja vuosikertomuksen moniulotteisen tehtävän huomioonottaen suunnittelussa ei mielestäni ole tarvetta tehdä kokeilevia valintoja tai suorittaa äärimmäistä visuaalista kikkailua.

Konsernilla ei ole olemassa selkeää graafista ohjeistusta, joten näin ollen suunnittelussa voi ottaa tiettyjä vapauksia. Mutta vaikka graafista ohjeistusta ei ole, on yritykselle muodostunut melko selkeä tyyli viestiä. Tavallisesti esitteissä, mainoksissa ja muissa materiaaleissa on käytetty yhtä kirjasinperhettä ja kahta korosteväriä, vihreää ja sinis-

tä. Nämä kaksi väriä tulevat suoraan yrityksen logosta (kuva 9). Logoa on mahdollista käyttää kokonaisena tai sitten ilman "VARTE.FI"-tekstiä, pelkkänä heinänä. Leipätekstin värinä on lähes poikkeuksetta käytetty mustaa.

KUVA 9. Konsernin logo

Vuoden 2009 vuosikertomus on kolmas, jonka konserni julkaisee. Edellisvuosien tuotokset ovat saamani informaation mukaan tyydyttäneet toimeksiantajaani sekä lukijakuntaa. Näin ollen en lähtenyt uudistamaan vuosikertomusta radikaalisti, mutta löysin kuitenkin edellisistä parannettavaa. Esimerkiksi edellisissä gridin käyttö ei ole ollut mitenkään selkeää, joten sen hyväksikäyttäminen taitossa oli yksi tärkeimmistä lähtökohdistani. Lisäksi kehitin käytettyä typografiaa pidemmälle. Luonnollisesti annoin myös informaatiografiikoille paljon huomiota.

4.1 Materiaalivalinnat ja koko

Vuosikertomuksen tulee mahtua A4-kokoiseen muovitaskuun, joten valitsin teoksen kooksi A4-kokoa (210 x 297 mm) vähän pienemmän 200 x 280 mm:n sivukoon, jolloin sen asettaminen tiukempaankin muovitaskuun olisi helppoa. Edellisvuosina käytetty koko oli vain muutaman millin A4-kokoa pienempi, joten halusin tehdä siitä vielä selkeämmin A4-koosta poikkeavan. A4-koon mittasuhteet soveltuivat mielestäni kuitenkin hyvin siihen, koska näin ollen se kulkee tasapainoisesti mukana muiden A4-kokoisten dokumenttien kanssa.

Painomateriaaleiksi kansiin haluttiin tukevampi paperi ja sisäsivuihin ohuempi, mutta kuitenkin tavallista kopiopaperia laadukkaampi paperi. Kansimateriaaleja kokeiltiin muutamaa erilaista. Parhaimmaksi sekä kyseiseen vuosikertomukseen sopivimmaksi

valikoitui Tervakoski Oy:n Aito-tuoteperheeseen kuuluva suomalainen 250g/m²-paperi. Kyseinen Terreus-paperi on hieman karkea ja näin ollen luonnollisen oloinen. Kartongissa on lisäksi verkkokuviointi, joka tekee siitä miellyttävän koskea ja käsitellä. Kontrastina karkealle kansimateriaalille sisäsivuilla päätettiin käyttää Stora Enson 130g/m² MultiArt Silk –paperia, joka on pinnaltaan silkkinen ja sopivan taipuisa, mutta kuitenkin jämään tuntuinen. Kannet painettiin offset-menetelmällä ja sisäsivut tulostettiin digitaalisesti.

Teoksen ollessa keskeltä taitettu, tulee sen sivumäärän olla neljällä jaollinen. Pituuden suhteen ei muuten ollut enimmäis- tai vähimmäisrajoituksia.

4.2 Ohjelmistot sekä muut tekniset seikat

Pääosan työstä, eli itse taittotyön, tein Adoben Indesign CS3 –ohjelmalla. Kuvaajat ja kartat rakensin Adobe Illustrator CS3 –ohjelmalla ja valokuvien ja tiettyjen grafiikoiden säädöt tein Adobe Photoshop CS3 –ohjelmalla.

Taitto, grafiikat ja valokuvat olivat painoa varten CMYK-väriavaruudessa. Väriprofiilina käytin painon suosittelemaa Iso Coated v2 –profiilia. Kaikkiin valokuviin pyrin saamaan 200–300 dpi –resoluution.

4.3 Värivalinnat

Pääväreinä vuosikertomuksessa käytin konsernin värejä, tummaa sinistä ja vihreää. Kyseiset värit ovat myös konsernin logossa.

Näiden värien pohjalta loin kaksi lisäväriä, vaalean sinisen ja vaalean vihreän. Käytin näitä värisävyjä mm. tilinpäätösten ja informaatiografiikoiden taustaväreinä helpottamassa koko konsernin ja Rakennus-Varte Oy:n saman kaltaisten tietojen, kuten esimerkiksi tilinpäätöstietojen, erottamista toisistaan. Leipätekstin värinä käytin puhdasta mustaa ja leipätekstien seassa olevissa taulukoissa tummaa harmaata.

Informaatiografiikoissa käytin näiden lisäksi myös muita värejä. Näitä värejä käsittelen tarkemmin luvussa 6.1.

5 SUUNNITTELUPROSESSIN KUVAUS

Miten luoda selkeää ja luotettavaa ulkoasua? Omasta mielestäni nämä kaksi asiaa kulkevat usein käsikädessä, sillä selkeys luo luotettavuutta. Selkeyden perustana on johdonmukaisuus. Jokaisella aukeamalla on yhdistävät tekijänsä, ja tietyt elementit esiintyvät aina niille määrätyissä paikoissa, jotka lukija oppii jo ensimmäisillä aukeamilta. Selkeys syntyy myös hyvin suunnitellusta typografiasta ja riittävästä kontrastista niin väreissä kuin myös muodoissa. Sivut ja aukeamat eivät myöskään saa olla liian täynnä, valkoista tyhjää tilaa tulee olla riittävästi elementtien välissä. Tätä tilaa ei oikeastaan tulisikaan kutsua ”tyhjäksi” tilaksi, koska se on yhtenä tärkeänä elementtinä muiden joukossa luomassa esteettisesti miellyttävää ulkoasua (White space, Wikipedia).

Luotettavuutta lisää mielestäni myös harkittu värimaailma ja se, että työnjälki on tarkkaa sekä täsmällistä. Elementit on sijoitettu toisiinsa nähden oikeille paikoille niin esteettisesti kuin myös matemaattisesti. Elementtien sijoittelun apuna tärkeimpänä työkaluna on gridijärjestelmä.

5.1 Typografia

5.1.1 Fonttivalinnat

Konserni on käyttänyt pääosin viestinnässään Frutiger-fonttiperhettä, joka kaikessa selkeydessään sopi myös hyvin vuosikertomuksen pääfontiksi. Parhaasta mahdollisesta selkeydestä kertoo se, että Adrian Frutiger suunnitteli fontin alun perin vuonna 1975 valmistuneen Charles de Gaulen lentokentän opasteita varten. Sen kirjaintyyli on luokiteltavissa humanistiseksi groteskiksi. (Itkonen 2004, 51.) Yrityksen logossa on käytössä taas ITC Galliard –fontti, joka on Matthew Carterin suunnittelema antikvafontti. Se julkaistiin vuonna 1978. (ITC Classics: ITC Galliard) Galliard sopi mielestäni hienosti Frutigerin rinnalle fontiksi pääotsikoihin.

5.1.2 Fonttien käyttö otsikoissa ja leipätekstissä

Vastaanottamassani sisällössä oli käytössä jopa neljän tasoisia otsikoita, joka on hie-
man liian paljon. Markus Itkosen (2004, 85) mukaan kolme väliotsikkotasoa on maksi-
mi, mitä rakenteeltaan mutkikkaassakaan kirjassa kannattaisi käyttää. Sitä vaikeampi
hierarkia ei enää hahmotu lukijalle. Samalla alkaa syntyä ongelma eri otsikkotasojen
selvästä erottamisesta ilman että otsikoiden koko kasvaa liikaa. Tähän asiaan en kui-
tenkaan voinut vaikuttaa, joten yritin löytää mahdollisimman hyvän ratkaisun otsikoi-
den erottelemiseksi.

Itkosen (2004, 85) mukaan otsikkohierarkian rakentaminen kannattaa aloittaa alim-
masta väliotsikkotasosta, jotta voidaan välttää tarpeettoman suuret koot asteikon ylä-
päässä. Kahden kirjainkoon ero ei saa olla niin pieni, ettei koonmuutos vaikuta virheel-
tä. Vähäinen 10 prosentin koonmuutos on riittämätön kokonkontrastin luomiseksi. Kont-
rastia otsikoiden välille voidaan luoda kokovaihtelujen lisäksi, muutokontrastin, vah-
vuuskontrastin ja värikontrastin avulla. (Itkonen 2004, 60.)

Leipätekstin kooksi valitsin 9 pistettä, jolloin se näytti mielestäni sopusuhtaisen kokoi-
selta ja oli vielä helposti luettavissa. Leipätekstin leikkaukseksi valitsin kevyen light-
leikkauksen Frutiger-fontista. Näin ollen jos kontrastia luodaan kokovaihtelulla, seuraa-
van otsikon fonttikoon tulisi olla vähintään 13 pistettä. En kuitenkaan halunnut tekstin
sekaan 13 pistettä suurempia fontteja harmonian ja sujuvuuden säilyttämiseksi. Tästä
syystä asteikon kahteen alimpaan otsikkoon kontrasti täytyi luoda muilla keinoin kuin
kokovaihtelulla. Kontrastin alimpaan otsikkotasoon loin kirjoittamalla otsikot kapitaaleil-
la ja seuraavalle tasolle tarvittava kontrasti syntyi taas yhdistelemällä muoto- ja vah-
vuuskontrastia, eli käyttämällä lihavoitinta ja kursivoitinta otsikossa. Seuraavassa taso-
sa, joka myös on yleisin tekstissä esiintyvä otsikkotasoa, käytin pistekokoa 13, kapitaali-
kirjaimia ja sinistä väriä riittävän kontrastin luomiseksi seuraavaksi alempaan otsikko-
tasoon. Pääotsikoissa fonttina on ITC Galliard ja fonttikokona 34 pistettä, fontin värinä
on sininen (kuva 10).

Pääotsikko

VÄLIOTSIKKOTASO 3

Väliotsikkotaso 2

VÄLIOTSIKKOTASO 1

Tässä on leipätekstiä.

KUVA 10. Otsikkotasot vuosikertomuksessa

Leipätekstin rivivälin määrittäminen ei ollut myöskään kaikkein yksikertaisin asia. Halusin sivujen täyttyvän mukavasti tekstistä, mutta en halunnut rivivälin kuitenkaan olevan liian suuri. Yleensä suositeltu leipätekstin riviväli on 1–4 pistettä suurempi kuin kirjainkoko, tätä pienempi tai suurempi riviväli alkaa häiritä lukemista. (Itkonen 2004, 71.) Valitsin leipätekstin riviväliksi 13 pistettä. Kolmannen väliotsikkotasoa ennen laitoin selvyyden lisäämiseksi tyhjän rivin, jonka riviväli on 20 pistettä, ja sen jälkeen tyhjän rivin, jonka riviväli on 6 pistettä. Näin tyhjien rivien yhteenlaskettu riviväli on 26 pistettä, joka on tasan kaksi kertaa suurempi kuin leipätekstin riviväli. Itse väliotsikon rivivälinä on sama 13 pistettä kuin leipätekstissäkin. Tyhjien rivien rivivälien yhteenlaskettu koko täytyi olla tämä, jotta rivit pysyvät varmasti samassa linjassa vierekkäisillä palstoilla.

Kappalejaon tehtävänä on luoda tauko lukemiseen. Tauko luodaan erottamalla kappale edellisestä kappaleesta sientämällä uuden kappaleen alku. Jos kappaletta edeltää otsikko tai väliotsikko sisennystä ei tarvita. (Bringhurst 2002, 39.) Normaali sisennys on kirjainkoon tai rivivälin suuruinen (Itkonen 2004, 77). Eli leipätekstin koon ollessa vuosikertomuksessa 9 ja rivivälin 13 pistettä, tulisi sisennyksen olla 9–13 pisteen suuruinen. Valitsin sisennykseksi 12 pistettä, eli 4,2 mm.

Joidenkin sivujen loppuun jäi vuosikertomuksessa pieni määrä tyhjää tilaa, koska tekstiä ei ollut sivulle tarpeeksi. Tyhjä tila olisi ollut helposti poistettavissa esimerkiksi riviväliä suurentamalla tai lisäämällä tyhjiä rivejä kappaleiden väliin. Robert Bringhurst (2002, 178) kuitenkin painottaa, että tämä ei ole ratkaisu. Näitä keinoja käyttäen saa vain tuhattua tekstin rakenteen. En siis antanut tyhjän tilan häiritä, mutta pyrin minimoimaan sen esimerkiksi muuttelemalla kuvien ja grafiikoiden kokoja.

5.2 Gridi suunnittelun perustana

5.2.1 Mikä gridi on?

Gridi on näkymätön rakenne, jolla ohjataan elementtien asettelua sivulla. Gridi ei näy lopullisessa painotuotteessa, mutta sen käyttö on havaittavissa tekstipalstojen leveyksistä, tyhjistä tilasta kuvien ympärillä tai toistuvien elementtien yhdenmukaisesta sijoittelusta eri sivuilla. (Bear 2010a.) Gridi jakaa kaksiulotteisen tason ruudukoksi tai kolmiulotteisen tilan pienempiin osioihin. Ruudut tai osiot voivat olla saman kokoisia tai eri kokoisia. Ruudun korkeus vastaa tietyn rivimäärän korkeutta ja sen leveys tekstipalstan leveyttä. Gridijärjestelmä helpottaa pinnan tai tilan rationaalista järjestelyä. (Müller-Brockmann 2008, 11.)

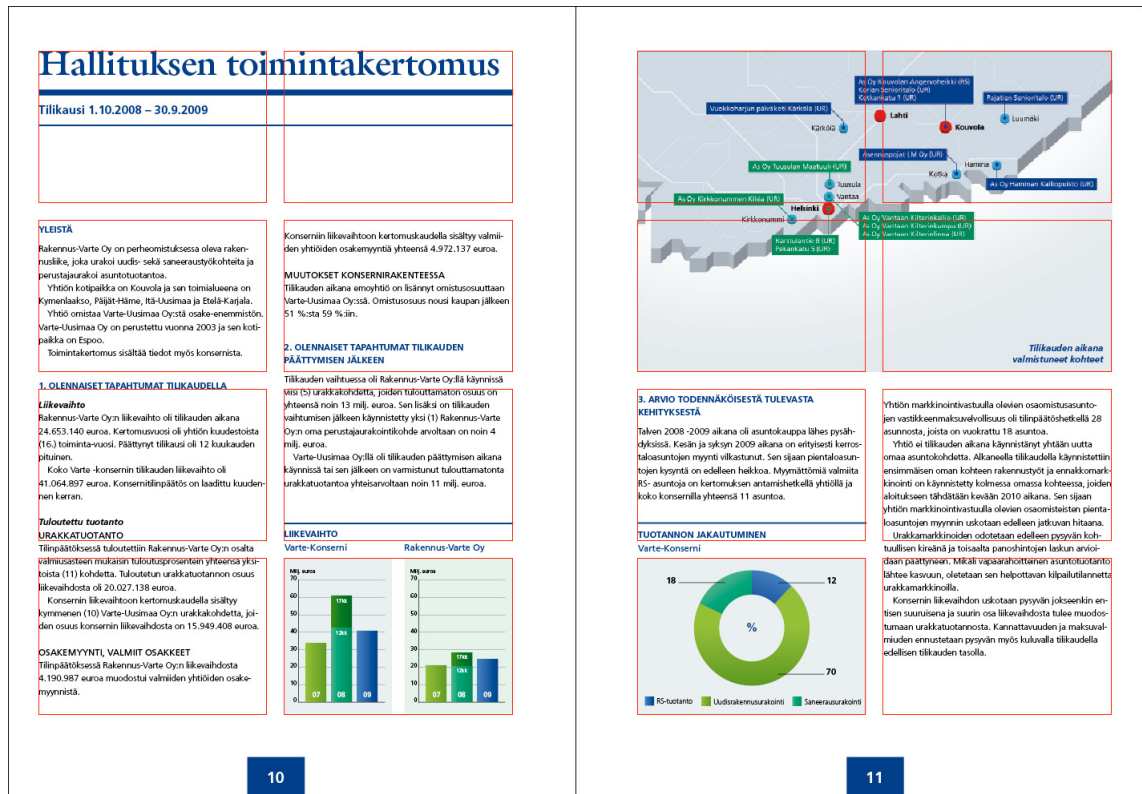
Grideille on useita käyttötarkoituksia eivätkä ne sovi kaikkiin tilanteisiin tai kaikille suunnittelijoille. Julkaisut kuten aikakauslehdet tai sanomalehdet vaativat melkein aina gridin. Se tarjoaa jatkuvuutta sivujen välille. Se auttaa myös nopeuttamaan tuotantotyötä, koska suunnittelijan ei aina tarvitse "aloittaa tyhjästä" jokaisen sivun taittoa tai suunnittelua. (Bear 2010b.) Josef Müller-Brockmannin (2008, 12) mukaan syitä gridijärjestelmän käyttämiselle on mm. sekä ekologisista että rationaalista. Ekologisuutta tarjoaa se, että suunnitteluongelmat voidaan ratkaista lyhyemmässä ajassa ja näin pienemmin kustannuksin. Rationaalisuutta tukee taas se, että yksinkertaiset sekä monimutkaiset ongelmat voidaan ratkaista yhdenmukaisella ja tunnusomaisella tyylillä.

5.2.2 Gridijärjestelmän käyttö vuosikertomuksessa

Olen itse suunnittelijana järjestelmällinen ja pidän matemaattisista ratkaisuista suunnitteluongelmiin. Pyrin myös olemaan hyvin tarkka työnjäljestäni, kaikkien elementtien pitää olla millin tai pikselin tarkasti omilla paikoillaan. Näin ollen gridijärjestelmän käyttäminen tuntui minusta luonnolliselta ja se mielestäni myös nopeutti vuosikertomuksen tuotantoa.

Aloitin gridin suunnittelun jo ennen lopullisten sisältöjen saamista. Tämä oli mahdollista, koska sisältö tuli vastaamaan melko pitkälti edellisvuosien sisältöä. Gridin suunnittelu oli aikaa vievä prosessi, joka vaati lukuisia kokeiluja. Gridiruudukkoon piti saada

mahtumaan hyvin eri muotoisia kuvia ja grafiikoita sekä lyhyitä että monen sivun mittaisia tekstiosuuksia (kuva 11).

KUVA 11. Aukeaman gridi lopullisella sisällöllä

Päädyn jakamaan tekstin sivulla kahteen saman levyiseen palstaan. Saavutin näin ihanteellisen merkkimäärän riville, eli noin 60 merkkiä käytetyllä fonttikoolla (kuva 12). Tämä merkkimäärä on ihmisisilmälle sopivin ja näin tekstin lukeminen on mahdollisimman sujuvaa. (Itkonen 2004, 70.) Palstojen väliksi asetin 6 mm, joka oli tällöin sopuhteessa käytettyyn riviväliin, eli vähän suurempi kuin tekstissä käytetty riviväli (4 mm). Jos palstaväli on riviväliä pienempi, syntyy sivulle vääristynyt vaikutelma: peräkäiset rivit ovat kauempana toisistaan kuin vierekkäiset palstat. Lukemisen luontevuuden kannalta siirtymisen riviltä toiselle on oltava pienempi hyppäys kuin siirtyminen palstasta toiseen. (Itkonen 2004, 79.)

Pystysuunnassa jaoin sivun neljään yhtä korkeaan ruutuun, jolloin kahden palstan kanssa, ruutuja yhdelle sivulle tuli yhteensä kahdeksan. Tämän ajattelin riittävän siihen, että minulla on riittävästi erilaisia vaihtoehtoja kuvien, grafiikan ja tekstin asettelamiseen sivulle, mutta ruutuja on kuitenkin sen verran vähän, että taitto pysyy helposti yhdenmukaisen näköisenä. Yhden ruudun korkeus määräytyi rivimäärän mukaan, yhteen ruutuun mahtuu 12 riviä tekstiä. Ruutujen väliin jätin tyhjää tilaa yhden rivin verran.

Sivun marginaalien kooilla ja niiden välisillä suhteilla on merkittävä vaikutus siihen minäkäläinen vaikutelma painetusta sivusta syntyy. Jos marginaalit ovat liian pienet, sivu tuntuu lukijasta liian täydeltä ja hänen sormensa pyrkivät peittämään sivun tekstiä. Jos taas marginaalit ovat liian suuret, tuntuu sivulla oleva teksti helposti niukalta ja asettelu tilan tuhailulta. (Müller-Brockmann 2008, 40.) Jätin sivun sisämarginaalin suuremmaksi kuin ulkomarginaalin, jolloin tekstille jää reilusti tilaa vaikka taitos tilaa söisikin. Ulkomarginaalin kooksi määräsin puolet sisämarginaalin koosta silmää miellyttävän lopputuloksen saavuttamiseksi (kuva 13).

5.3 Valokuvat

Vuosikertomusta elävöittämään tarvittiin luonnollisesti grafiikan lisäksi valokuvia. Valokuvat toimivat myös paikoittain eräänlaisena täyteaineistona, jotta tekstit istuivat pituuksissaan sopivasti gridiin ja että sivumäärä sattui vaadittuun neljällä jaolliseen määrään. Käytin kokosivun valokuvia myös sisällön jakajina esimerkiksi yritysten tilinpäätösten välillä.

Koska otin itse osan valokuvista, osasin jo kuvanottovaiheessa ottaa huomioon sen, että ne tulevat vuosikertomukseen. Näin ollen otin samasta aiheesta aina vaaka- sekä pystykuvan, jotta tarvittaessa kuva voidaan sijoittaa moneen eri kohtaan taitossa. Tietystä aiheista tiesin jo etukäteen, että niitä tullaan käyttämään koko sivun kokoisina, joten keskityin ottamaan silloin aiheesta useita pystykuvia. Kokosivun valokuviin jätin 5 mm:n valkoisen marginaalin kuvaa kehystämään.

5.4 Muut graafiset elementit

Valitsin vuosikertomukseen sitovaksi, yhdenmukaiseksi elementiksi 2 mm korkean suorakulmaisen palkin, joka on mukana sivuilla aina etukannesta takakanteen asti. Palkki on jokaisen pääotsikon alapuolella tukemassa suurikokoista tekstiä ja estämässä sitä "tippumasta" alas, koska halusin kuitenkin muuten pääotsikon alle reilusti tyhjää tilaa ennen sivun varsinaisen sisällön alkamista. Pääotsikon alle haluttiin myös eräänlainen sitä tarkentava alaotsikko. Sitä tuin alhaalta ohuemmalla 1 mm:n korkuisella palkilla. Korkeampi palkki sopi mielestäni myös hyvin kuvaajien otsikoiden ja leipätekstin välille jakamaan sisältöä. Kuvatekstien yhteydessä käytettynä palkki helpottaa tekstin löytämistä ja hahmottamista.

Tein sivunumeroinnista toisen vahvan visuaalisen elementin sijoittamalla sivunumeron kookkaan sinisen suorakulmion sisään sivun alalaitaan vaakasuunnassa keskitettynä. Lisäksi käytin sivunumerossa huomiota herättävän suurta fonttikokoa. Müller-Brockmannin mukaan sivunumero tulee sijoittaa aina niin, että se on toiminnallisesti ja esteettisesti tyydyttävässä paikassa. Sivun keskelle sijoitettuna se tuo sivuun staattisuutta ja rauhallisuutta. Sivunumero tulisi aina sijoittaa vähintään yhden tyhjän rivin päähän muusta tekstistä. (Müller-Brockmann 2008, 42–43.)

6 INFORMAATIOGRAFIikka VUOSIKERTOMUKSESSA

Vuosikertomuksen tärkeimpänä elementtinä ovat informaatiografiikat. Niiden avulla lukija voi muun muassa helposti muodostaa kuvan yrityksen tämän hetkisestä taloudellisesta tilanteesta ja verrata sitä menneeseen. Oletukseni on, että monet lukijoista eivät edes niinkään syvenny tekstisisältöön vaan ennemminkin juuri grafiikoihin. Tässä luvussa keskityn suunnittelemiini informaatiografiikoihin ja niiden suunnitteluprosessiin.

6.1 Värimaailma

Informaatiografiikan värimaailma, värikoodaus, on yksi tärkeimmistä tekijöistä informaatiografiikassa (Roy 2009). Värien käytöllä tuodaan grafiikkaan sen tarvitsemaa kontrastia. Värikontrastilla taas voidaan jäsentää, hierarkisoida ja jakaa tietoa sekä luoda sille merkityksiä. (Visocky O’Grady 2008, 116.)

Värikontrastia voidaan luoda kolmella tavalla:

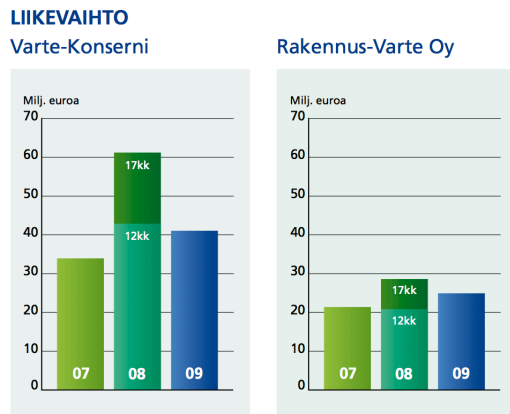
- Värisävyllä
- Värin tummuudella
- Värin voimakkuudella ja saturaatiolla

Värisävyllä tarkoitetaan värin valitsemista väriympyrästä. Mitä kauempana värit ovat toisistaan väriympyrässä, sitä enemmän kontrastia värien välille syntyy. Suurin kontrasti syntyy siis väriympyrässä vastakkain olevien värien, esimerkiksi vihreä ja punainen, välille. (Visocky O’Grady 2008, 116–117.)

Vuosikertomuksessa oleviin informaatiografiikoihin valitsin värimaailman suoraan muusta teoksen ja konsernin värimaailmasta. Näitä värejä käsittelinkin jo luvussa 4.3. Koska kuitenkin useissa kuvaajissa tarvittiin useampaa kuin kahta väriä, suunnittelin näiden värien lisäksi vielä kaksi lisäväriä. Nämä lisävärit loin kahden perusvärin sinisen ja vihreä pohjalta muokkaamalla värisävyjä ja saturaatioita. Näin sain kuvaajissa esiintyvät värit erottumaan selkeästi toisistaan, mutta olemaan kuitenkin keskenään selkeästi samaa ”maailmaa”. En myöskään halunnut ottaa värisävyjä liian kaukaa toisistaan väriympyrästä yleisen harmonian säilyttämiseksi.

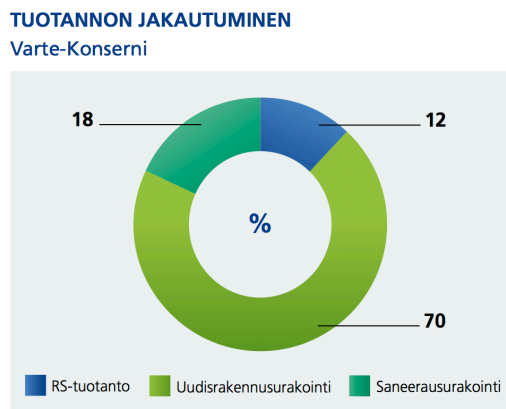
6.2 Diagrammit

Diagrammeja tuli vuosikertomukseen kahta eri tyyppiä, pylväs- sekä ympyrädiagrammeja, jotka ovatkin varmasti ne tutuimmat diagrammit ihmisille.

KUVA 14. Liikevaihdot kuvattuna pylväsdiagrammien avulla

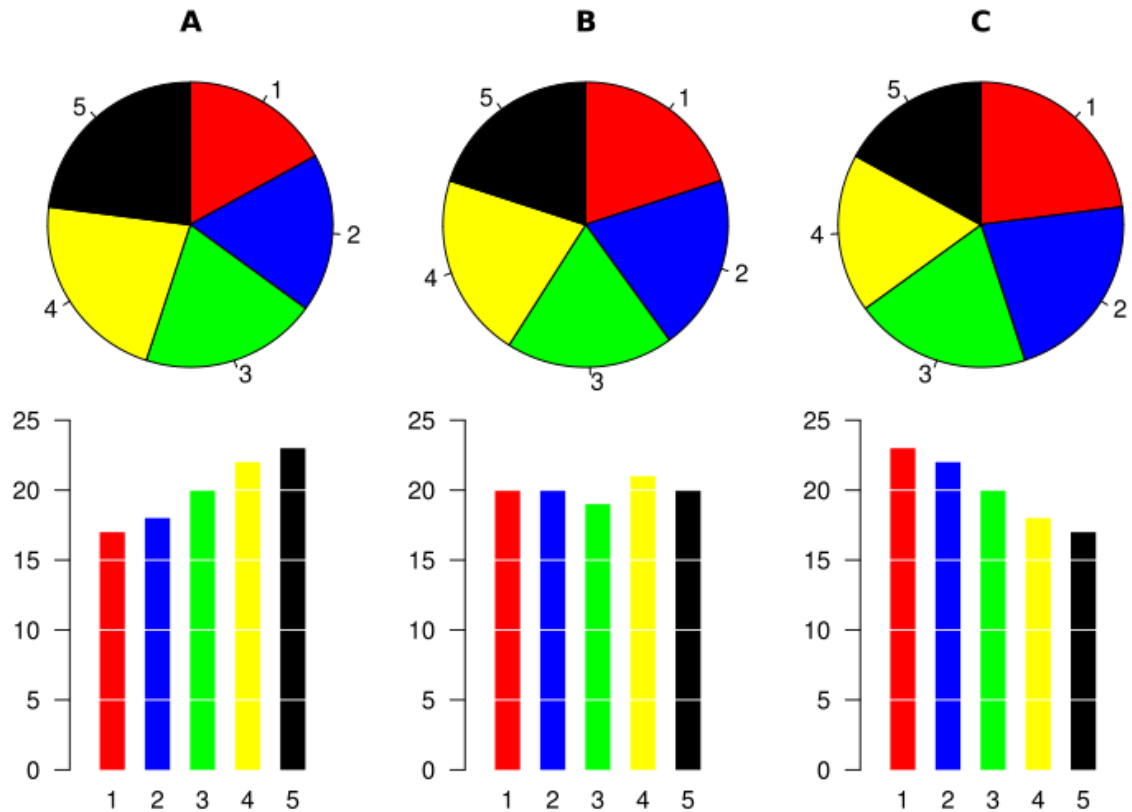
Pylväsdiagrammeja voidaan käyttää, kun verrataan kahta tai useampaa arvoa, jotka on otettu eri aikoina tai eri olosuhteissa (Bar chart, Wikipedia). Näin ollen pylväsdiagrammit olivat luonnollinen valinta niihin informaatiografiikoihin, joissa haluttiin näyttää lukujen muuttumista eri vuosina. Kaikissa pylväsdiagrammeissa kuvattiin lukujen kehittymistä kolmen viimeisen vuoden aikana. Pylväsdiagrammien y-akselilla olevan asteikon loin aina suurimman luvun perusteelta. Esimerkiksi liikevaihto-diagrammissa (ks. kuva 14) suurimman luvun ollessa vähän yli 60 miljoonaa euroa, asetin asteikon päätymään 70 miljoonaan euroon, jotta asteikolle saatiin järkevät tasaluvut.

KUVA 15. "Tuotannon jakautuminen" –ympyrädiagrammi

Tuotannon jakautuminen oli luonnollista kuvata ympyrädiagrammin avulla (ks. kuva 15), koska se soveltuu hyvin visualisoimaan tietyn asian osiin jakautumista samalla hetkellä (Yau 2009). Kokonainen ympyrä on 100 prosenttia ja sen jokainen sektori kuvaa tiettyä prosenttimäärää siitä. Ympyrädiagrammi toimii parhaiten, kun siinä esitetään tietyn asian jakautumista vain muutama osaan, kolmeen tai vähempään (Yau

2009). Ympyrädiagrammilla voidaan tehokkaasti osoittaa, jos joku osio on selkeästi suurempi kuin muut (Purdy 2009), kuten uudisrakennusurakoinnin osuus vuosikertomuksen ympyrädiagrammissa. Olisi myös suositeltavaa, että sektorien väliset kokovaihtelut ovat väliltä 25–50 prosenttia, jotta niiden välisten suhteiden arviointi olisi vielä helppoa (Purdy 2009).

KUVA 16. Esimerkkikuva siitä, miten ympyrädiagrammista pienien vaihteluiden erottaminen on vaikeampaa kuin pylväsdiagrammista (Smith 2009).

Jos kokovaihtelut eivät ole riittävän suuria, esimerkiksi pylväsdiagrammi kuvaa tilannetta paremmin (ks. kuva 16). Ympyrädiagrammissa kaksi osiota jäi melko samankokoiseksi, joten itse ratkaisin mahdollisen hahmotusongelman lisäämällä myös prosenttilukemat diagrammin yhteyteen, jotta noiden kahden osioiden kokoero tulisi lukijalle varmasti selville.

6.3 Kartat

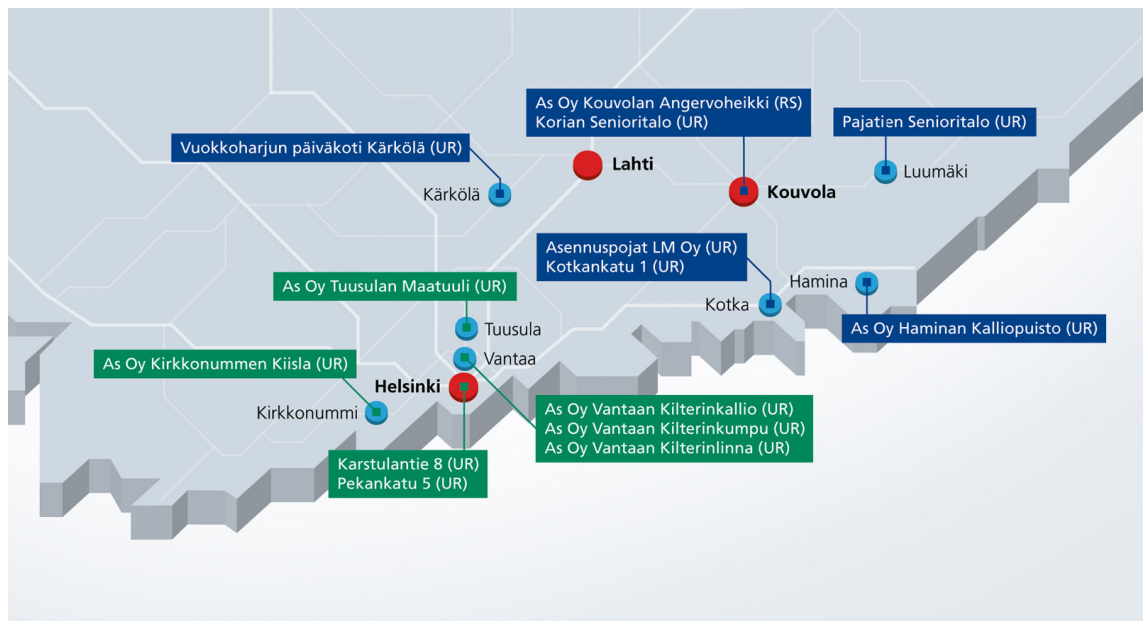
Vuosikertomukseen tuli kaksi karttaa, ”tilikauden aikana valmistuneet kohteet” (ks. kuva 17) sekä ”tilikauden päättymisen aikana käynnissä olleet ja sen jälkeen käynnistetyt kohteet”. Molempien karttojen tehtävänä oli näyttää kartalla näitä rakennuskohteita ja esittää näin lukijalle, mihin konsernin tuotanto on keskittynyt. Periaatteessa tämän saman informaation olisi voinut esittää myös pelkästään yhdellä kartalla, mutta se olisi ehkä tehnyt kartasta turhan monimutkaisen ja täyden, joten päädyin käyttämään kahta erillistä karttaa. Vaihtoehtona kartoille saman informaation olisi voinut esittää esimerkiksi myös taulukossa, jossa jokaisen paikkakunnan alle olisi listattu sen rakennuskohteet. Näin esitettyinä informaatio olisi ollut kuitenkin vaikeammin hahmotettavissa ja tylsemässä muodossa lukijalle. Ja jos kaikki paikkakunnat eivät olisi tuttuja lukijalle, ei hän pystyisi hahmottamaan, missä päin Suomea tuotantoa on ollut.

Karttojen kooiksi valitsin puolisivua, eli neljä gridiruutua (ks. luku 5.2.2). Se oli mielestäni sopivin koko suunnittelemaani gridiin. Sitä suurempi koko olisi ollut sivutilan tuhlausta, kun taas pienempi koko olisi tehnyt kartasta vaikealukuisen. Lisäksi, koska rakennuskohteet sijoittuvat lähinnä pääkaupunkiseudun ja Kaakkois-Suomen alueelle, kyseisen alueen kuvaamiseen sopi parhaiten vaakamuotoinen kartta. Mielestäni oli järkevää näyttää kartoissa suurennettu alue Etelä- ja Kaakkois-Suomesta, koska näin paikkakuntien välille jäi mahdollisimman tilaa. Lukijat oletettavasti myös tuntevat Suomen maantietoa sen verran hyvin, että paikkakuntien sekä kohteiden näyttäminen koko Suomen kartalla olisi turhaa.

British Cartographic Society’s Design Group esitti vuonna 1999 karttasuunnittelun viisi pääperiaatetta, joista kolmannessa kehoitetaan yksinkertaistamaan karttaa niin paljon kuin mahdollista. Periaatteen mukaan kartta on valmis siinä vaiheessa, kun siitä ei voi enää poistaa mitään tietoa. (Krygier 2008.) Tätä periaatetta noudattaen pyrin tekemään kartasta mahdollisimman yksinkertaisen. Suomen rantaviivan yksinkertaistin käyttämällä pelkästään suoria viivoja sekä 45 ja 90 asteen kulmia sekä sisällytin karttaan ainoastaan suurimmat saaret. Paikkakunnista sijoitin kartalle ainoastaan ne, joissa oli rakennuskohteita tai yritysten toimistoja. Nämä toimistopaikkakunnat korostin myös suuremmalla, punaisella pisteellä ja lihavoidulla paikkakuntatekstillä. Tämä tietomäärä olisi periaatteessa jo riittänyt karttaan, kaikki tarvittava olisi kartassa nähtävillä. Mielestäni kuitenkin paikkakuntien väliset etäisyydet ja tarkat sijainnit jäivät epäselviksi suu-

rennetulla sekä rajatulla Suomen kartalla, joten päätin havainnollistaa näitä piirtämällä karttaan myös yksinkertaistetusti suurimmat maantiet.

Paikkakuntien rakennuskohteet yhdistin kyseisen paikkakunnan pisteeseen viivalla, jossa oli yhdenmukaisuuden nimissä pelkästään 45 asteen kulmia. Rakennuskohteiden nimet sijoitin värillisten suorakulmioiden sisään. Jotta eri yritysten kohteet erottuisivat helposti toisistaan käytin Rakennus-Varte Oy:n kohteiden taustalla sinistä väriä ja Varte-Uusimaa Oy:n taustalla vihreää väriä.

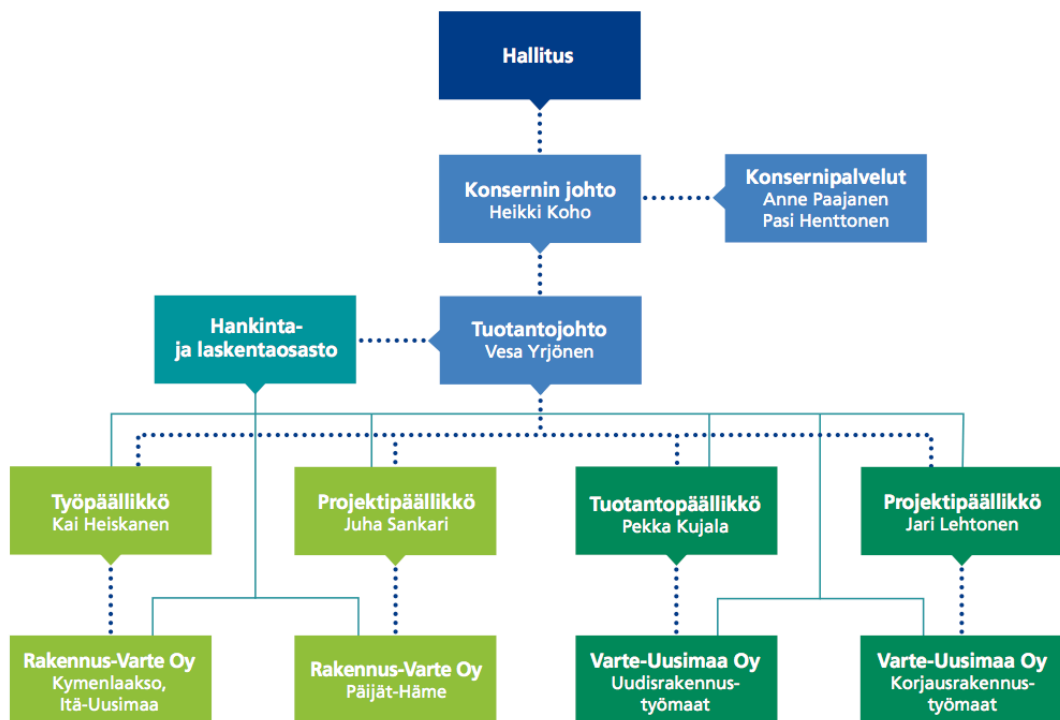

KUVA 17. "Tilikauden aikana valmistuneet kohteet" –kartta

Näillä valinnoilla kartta (kuva 17) oli nyt funktionaalisesti mielestäni onnistunut, se kertoi halutun tiedon tiivistetysti ja yksinkertaisesti helppossa muodossa. Visuaalisesti kartta oli kuitenkin tässä vaiheessa aavistuksen verran tylsä. Räväkämmillä värivalinnoilla siihen olisi saanut lisää mielenkiintoisuutta, mutta se taas olisi sitten pilannut yleisen harmonian. Näin ollen päädyin siirtämään kartan kolmiulotteiseen tilaan ja kallistamaan sitä hieman, jolloin maa-alueille tuli nähtäville toiset sivut lisää. Tämä sai mielestäni kartat näyttämään mielenkiintoisimmilta ja nykyaikaisemmilta. Lisäksi myös maa-alueiden reunat erottuivat näin paremmin.

6.4 Kaaviot

Kaavioita tuli vuosikertomukseen yksi, jonka avulla visualisoitiin konsernin organisaation rakennetta (ks. kuva 18). Organisaatiokaaviota voidaan muodoltaan myös kutsua puudiagrammiksi. Kaavio muistuttaa niemensä mukaisesti puuta, sillä on juuret josta lähtee useita oksia. Koska lukusuuntamme on kuitenkin ylhäältä alas, ovat puun juuret ylimpänä ja puu kasvaa alaspäin. Kaavion puumaisen rakenteen avulla voidaan tehokkaasti visualisoida hierarkista järjestelmää. (Tree structure, Wikipedia.) Ylimpänä kaaviossa oleva asia on siis myös ylimpänä siinä hierarkiajärjestelmässä, jota kaavion avulla kuvataan.

KUVA 18. Organisaatiokaavio

Hallitus on ylimpänä kaaviossa ja toimii näin ollen juurena organisaatiolle. Hallituksesta lähtee alaspäin oksa, jota tässä organisaatiokaavion yhteydessä voidaan kutsua komentoketjeksi, johon muu organisaatio liittyy. Toinen komentoketju lähtee alemmaa hankinta- ja laskentaosastosta. Jokainen organisaation osio on oman värillisen laatikkonsa sisällä ja laatikot yhdistyvät toisiinsa komentoketjujen avulla. Komentoketjun suunta on merkitty laatikoihin pienillä nuolilla. Kaaviossa olevat kaksi eri komentoketjua erotin toisistaan muoto- sekä värikontrastin avulla. Hallituksesta lähtevässä pääkomen-

toketjussa käytin sinistä pisteiviivoitusta, kun taas hankinta- ja laskentaosaston komentoketjussa yhtenäistä sekä vähän ohuempaa vihreää viivaa.

Laatikot on jaettu viiteen eri väriin sen perusteella mihin organisaation osaan ne kuuluvat. Esimerkiksi Rakennus-Varteen ja Varte-Uusimaahan kuuluvat laatikot tunnistaa omista väreistään. Näin lukija voi helposti hahmottaa, mihin osaan organisaatiota kyseinen laatikko kuuluu.

6.5 Toteutustekniikka

Jokaisen informaatiografiikan suunnittelin ensin paperilla. Tämän koin hyödylliseksi siksi, että sain näin helposti ja nopeasti hahmotettua esimerkiksi järkevän mittakaavan sekä asteikon kuvaajiin. Paperilla suunnittelun jälkeen jatkoin suunnittelua Adobe Illustrator –ohjelmalla. Illustratorissa on valmis työkalu erilaisten kuvaajien rakentamista varten, jolla voi mm. tehdä melko vaivattomasti ympyrä- ja pylväskuvaajia. Kuvaajiin tuleva tieto syötetään taulukkomaisen käyttöliittymän kautta, joka muistuttaa Excel-näkymää ja johon näin ollen saakin helposti kopioitua tiedon suoraan esimerkiksi Excel-taulukosta.

Kuvaajat syntyvät näin helposti Illustratorilla, mutta kuvaajat ovat ulkoasultaan huonon näköisiä. Kuvaajan ulkoasuun voi ohjelmassa vaikuttaa tietyillä asetuksilla, mutta mielestäni työkalulla luotua kuvaajaa on pakko muokata tämän lisäksi vielä paljon. Kuvaajan enempi muokkaaminen aiheuttaa kuitenkin sen, että esimerkiksi kuvaajan numeroarvoja ei voi enää muokata taulukon kautta tämän jälkeen. Jokaiseen kuvaajaan säädin erikseen mm. viivojen asemointia ja paksuuksia, väritystä sekä typografiaa.

Kartat rakensin myös Illustratorissa. Karttojen ääriviivat ja tiet piirsin Google Maps –karttapalvelusta kuvakaappauksena otetun kartan pohjalta. Kartan käänsin kolmiulotteiseen tilaan Illustratorin 3d-työkalulla.

Kuvaajat sain Illustratorista kätevästi vektorimuodossa käyttämäni taitto-ohjelmaan, Indesigniin. Karttoihin halusin lisäksi tehdä vielä pieniä säätöjä mm. heittovarjoihin, jotka tein Photoshopissa, josta sitten kartat sijoitin taittoon pikselikuvina.

7 POHDINTAA

Informaatiografiikan suunnittelu on hyvin mielenkiintoista, koska siinä on mahdollista yhdistää taitoja monelta eri osa-alueelta. Informaatiografiikkaa on myös hyvin monenlaista, aina yksikertaisista opastekylteistä hyvin monimutkaisiin kokonaisuuksiin, jotka visualisoivat monimutkaista tietoa. Lopputulos on parhaimmillaan visuaalisesti näyttävä sekä kiinnostava kokonaisuus, joka havainnollistaa monimutkaisen tiedon kenen tahansa ymmärrettäväksi.

Suunnitellessani vuosikertomusta ja sen sisältämiä informaatiografiikoita lähtökohtana oli tarjota tieto kohderyhmälle mahdollisimman selkeästi ja tyylikkäästi. Mielestäni tämä rakennusliikkeistä muodostuvan konsernin vuosikertomus ei ollut se paikka, jossa informaatiografiikalla tai muulla graafisella suunnittelulla kikkaillaan. Graafisen suunnittelun tuli olla yksinkertaista ja loppujen lopuksi sellaista, ettei lukijan tarvitse sen olemassaoloa erikseen ajatella.

Arvioidessani lopputulosta, eli painettua vuosikertomusta, nyt kun sen suunnittelusta on jo kulunut aikaa, pystyy siihen suhtautumaan objektiivisemmin ja esimerkiksi tehdyt virheet erottuvat helpommin. Kokonaisuutena olen siihen melko tyytyväinen, etenkin kun ottaa huomioon hyvin lyhyen ajan, mikä suunnitteluun oli käytettävissä. Käyttämäni giridiruudukko, typografia ja graafiset elementit toimivat mielestäni hyvin. Taittoon ja muutamaan informaatiografiikkaan on kuitenkin jäänyt muutamia huolimattomuusvirheitä, jotka olisin pystynyt hyvin välttämään, jos olisin malttanut tulostaa siitä useamman oikovedoksen ennen painoon toimittamista. Töitä tehdessä taidot kuitenkin kehittyvät koko ajan, joten uskaltaisin veikata, että viimeistään vuoden päästä, konsernin seuraavaa vuosikertomusta suunnitellessani ihmettelen monia tässä tekemiäni valintoja ja pyrin tekemään ne jälleen paremmin.

LÄHTEET

Aiga.org 2010. Information Design [Verkkodokumentti]

<<http://www.aiga.org/content.cfm/clear>> (luettu 10.1.2010).

Annual Report, Wikipedia [Verkkodokumentti]

<http://en.wikipedia.org/wiki/Annual_report> (luettu 18.2.2010)

Bar chart, Wikipedia [Verkkodokumentti] <http://en.wikipedia.org/wiki/Bar_chart>

(luettu 9.2.2010).

Bear, Jacci 2010a. Grid. About.com. [Verkkodokumentti]

<<http://desktoppub.about.com/cs/basic/g/grid.htm>> (luettu 7.1.2010).

Bear, Jacci 2010b. Grids: Order Out of Chaos. About.com. [Verkkodokumentti]

<http://desktoppub.about.com/od/grids/l/aa_gridorder.htm>

(luettu 7.1.2010).

Bringhurst, Robert 2002. The Elements of Typographic Style. Versio 2.5.

Vancouver: Hartley & Marks.

Deliver magazine 1/5 [Verkkodokumentti] <<http://delivermagazine.com/wp-content/uploads/magazine/deliver-24-2009.pdf>>

(luettu 12.2.2010).

GOOD [Verkkodokumentti] <<http://www.good.is/post/transparency-the-change-in-carbon-emissions/>>

(luettu 10.2.2010).

Irwin, Terry 2002. Information design [Verkkodokumentti]

<<http://www.aiga.org/content.cfm/information-design>> (luettu 10.1.2010).

ISOTYPE [Verkkodokumentti] <http://newmediators.com/wp-content/uploads/2009/04/isotype_workers_01.jpg>

(luettu 10.2.2010).

ITC Classics: ITC Galliard [Verkkodokumentti]

<<http://www.itcfonts.com/Fonts/Classics/Galliard.htm>> (luettu 8.1.2010).

Itkonen, Markus 2004. Typografian käsikirja. Toinen painos. Helsinki: RPS-yhtiöt.

Krygier, John 2008. More Principles of Map Design [Verkkodokumentti]

<<http://makingmaps.net/2008/02/05/more-principles-of-map-design/>>

(luettu 7.2.2010).

Leppiniemi, Jarmo & Virtanen, Marjatta. 2003. Vuosikertomus - Miten tehdään?

Miten luetaan?. 1. painos. Helsinki: WSOY.

Lontoon metrokartta [Verkkodokumentti]

<<http://www.tfl.gov.uk/assets/downloads/large-print-tube-map.pdf>>

(luettu 10.2.2010).

Lontoon metrokartta, Henry Beck [Verkkodokumentti]

<<http://verdemartinez.files.wordpress.com/2009/03/metro-original-harry-beck1.jpg>> (luettu 10.2.2010).

McCandless, David 2009. Interesting, Easy, Beautiful, True? [Verkkodokumentti]

<<http://www.informationisbeautiful.net/2009/interesting-easy-beautiful-true/>>

(luettu 10.1.2010).

Müller-Brockmann, Josef 2008. Grid Systems in Graphic Design. A Visual

Communications Manual for Graphic Designers, Typographers and Three Dimensional Designers. Kuudes, tarkistettu painos. Sulgen/Zürich: Verlag Niggli AG.

Pioneer 10 [Verkkodokumentti] <<http://vintageprintable.com/wordpress/wp-content/gallery/rare-book-physics-mathematics/pioneer10-plaque.jpg>>

(luettu 10.2.2010).

Purdy, Kevin 2009. When to Use Bar Charts Instead of Pie Charts [Verkkodokumentti]

<<http://lifehacker.com/5347490/when-to-use-bar-charts-instead-of-pie-charts>>

(luettu 9.2.2010).

- Rajamanickam, Venkatesh 2005. Infographics seminar handout [Verkkodokumentti]
<http://www.informationdesign.org/downloads/Infographic_Handout.pdf>
(luettu 17.1.2010).
- Raskin, Jef 2000. Information Design: Rationalizing Information Representation.
Teos Robert Jacobson (toim.) Ensimmäinen painos, USA: MIT.
- Roy, Sneh 2009. The Anatomy Of An Infographic: 5 Steps To Create A Powerful Visual
[Verkkodokumentti] <<http://spyrestudios.com/the-anatomy-of-an-infographic-5-steps-to-create-a-powerful-visual/>> (luettu 2.2.2010).
- Schuller, Gerlinde 2007. Information Design = Complexity + Interdisciplinarity +
Experiment [Verkkodokumentti] <<http://www.aiga.org/content.cfm/complexity-plus-interdisciplinarity-plus-experiment>> (luettu 10.1.2010).
- Smith, David 2009. How pie charts fail [Verkkodokumentti]
<<http://blog.revolution-computing.com/2009/08/how-pie-charts-fail.html>>
(luettu 13.2.2010).
- Tree structure, Wikipedia [Verkkodokumentti]
<http://en.wikipedia.org/wiki/Tree_structure> (luettu 15.2.2010).
- Visocky O'Grady, Jenn & Ken 2008. The Information Design Handbook
Mies: RotoVision SA.
- William Playfair, Wikipedia [Verkkodokumentti]
<http://en.wikipedia.org/wiki/William_Playfair> (luettu 10.1.2010).
- White space (visual arts), Wikipedia [Verkkodokumentti]
<http://en.wikipedia.org/wiki/White_space_%28visual_arts%29>
(luettu 24.2.2010).
- Yau, Nathan 2009. 9 Ways to Visualize Proportions – A Guide [Verkkodokumentti]
<<http://flowingdata.com/2009/11/25/9-ways-to-visualize-proportions-a-guide/>>
(luettu 9.2.2010).

2009

Vuosikertomus

Varte-Konserni

Sisältö

Vuosikertomus 2009, tilikausi 1.10.2008 – 30.9.2009

Toimitusjohtajan katsaus, Heikki Koho	2
Hallitus ja organisaatio	4
Kehitys jatkuu Varte-Yhtiöissä	6
Laatupolitiikka	8
Varte-Konserni – Toimintakertomus ja tilinpäätös	9
Hallituksen toimintakertomus	10
Tuloslaskelma, konserni	18
Tuloslaskelma, emoyhtiö	19
Tase, konserni	20
Tase, emoyhtiö	22
Rahoituslaskelma, konserni	24
Rahoituslaskelma, emoyhtiö	25
Varte-Uusimaa Oy – Tuloslaskelma ja tase	27
Tuloslaskelma	28
Tase	29
Rahoituslaskelma	31

Toimitusjohtajan katsaus

Varte-yhtiöt

Markkinatilanne talonrakennusalalla on Suomessa jatkunut vuoden 2009 aikana kireänä. Uudisrakentamisen volyyymi on edelleen laskenut ja erityisen suuri pudotus on ollut toimisto- ja teollisuusrakentamisessa. Vuoden alussa alkaneet valtion elvytystoimet ovat piristäneet vuokra- ja erityisasuntojen tuotantoa sekä asuntojen saneerausta

merkittävästi. ARA:n kautta tapahtuvat valtion elvytystoimet ovat antaneet rakennusteollisuudelle perustuotantoa ja yritykset ovat pystyneet työllistämään ainakin ydinhenkilöstönsä. Kilpailutilanne jatkuu edelleen erittäin kireänä ja kannattavan tilauskannan saanti on urakkamarkkinoilta haastavaa.

Rakennus-Varte Oy:n kotipaikkakunta Kouvola on kuntaliitoksen myötä kasvanut pikkukaupungista lähes 90.000 asukkaan keskisuureksi kaupungiksi. Kuntaliitokselle on asetettu myös yrityksiensä taholta paljon odotuksia - on uskottu, että suurempi kuntayksikkö luo itsessään lisää vetovoimaa ja taloudellista toimeliaisuutta. Siitä ei kuitenkaan ole ainakaan talonrakennustoiminnan osalta näkyviä merkkejä. Päinvastoin rakennustoiminta on Kouvola nyt selvästi hiljaisempaa kuin muissa Kymenlaakson kaupungeissa. Vuoden 2009 aikana yrityksemme ei ole käynnistänyt yhtään rakennuskohdetta Kouvola ja odotukset vuodelle 2010 ovat myös vaatimattomat.

Rahoitusmarkkinoilla vuonna 2008 alkaneet häiriöt ovat hiljalleen selkeytyneet ja Varte-Yhtiöiden ja sen osakkuusyhtiöiden rahoitus on sujunut ongelmitta. Poikkeava aika on kuitenkin muistuttanut pk-yrityksille paikallispankkien tärkeän roolin yhteistyökumppanina. Paikallinen päätöksenteko on ollut vastuullista ja helpottanut Varten kaltaisten yritysten toimintaa poikkeavassa rahamarkkinatilanteessa.

Vuoden 2008 lopulla Varte-Yhtiöissä toteutettiin uudeen organisointi, josta johtuen konsernin toiminnan hallinta ja tuloskuunto ovat merkittävästi parantuneet edellisiin tilikausiin verrattuna. Näkemykseni on, että Varte-Uusimaa Oy:n osuus konsernin toiminnasta ja tuloksesta on tulevina vuosina yhä merkittävämpi.

Yrityksemme toiminta on mukautettu taloudellisen taantuman johdosta määrätietoisesti vallitsevaan markkinatilanteeseen. Tämä on vaatinut yrityksen henkilöstöltä paljon työtä ja uusien asioiden oppimisista. Henkilöstö on ponnistellut koko ajan jaksamisen ääri rajoilla – varsinkin laskenta- ja hankintaosaston toimihenkilöt ovat joutuneet usein työskentelemään kohtuuttoman työpaineen alla. Yhtiömme on muuntunut kahden vuoden aikana perustajaurakointiyhtiöstä yleisrakennusliikkeeksi, jonka liikevaihdosta suurin osa tulee urakkatuotannosta. Muutosprosessi on vaatinut paljon, mutta siinä on onnistuttu. Siitä haluan lausua parhaat kiitokseni yhtiömme henkilöstölle.

Kesän ja syksyn 2009 aikana on vapaarahoitteisten asuntojen kysyntä vilkastunut. Varte-Yhtiöiden omistuksessa ollut myymätön asuntovarasto on saatu merkittävästi purettua. Konsernissa on jo käynnistetty yksi perustajaurakointikohde, jonka lisäksi neljän muun hankkeen ennakkomarkkinointi on käynnissä. Asuntokaupan piristyminen antaa positiivisen signaalin yrityksen alkaneen tilikauden toimintaan.

Uskon, että hyvän ja sitoutuneen henkilöstömme - yhdessä vahvan taloudellisen asemamme kanssa, meillä on hyvät edellytykset jatkaa tuloksellista toimintaamme.

Kouvola 2.12.2009

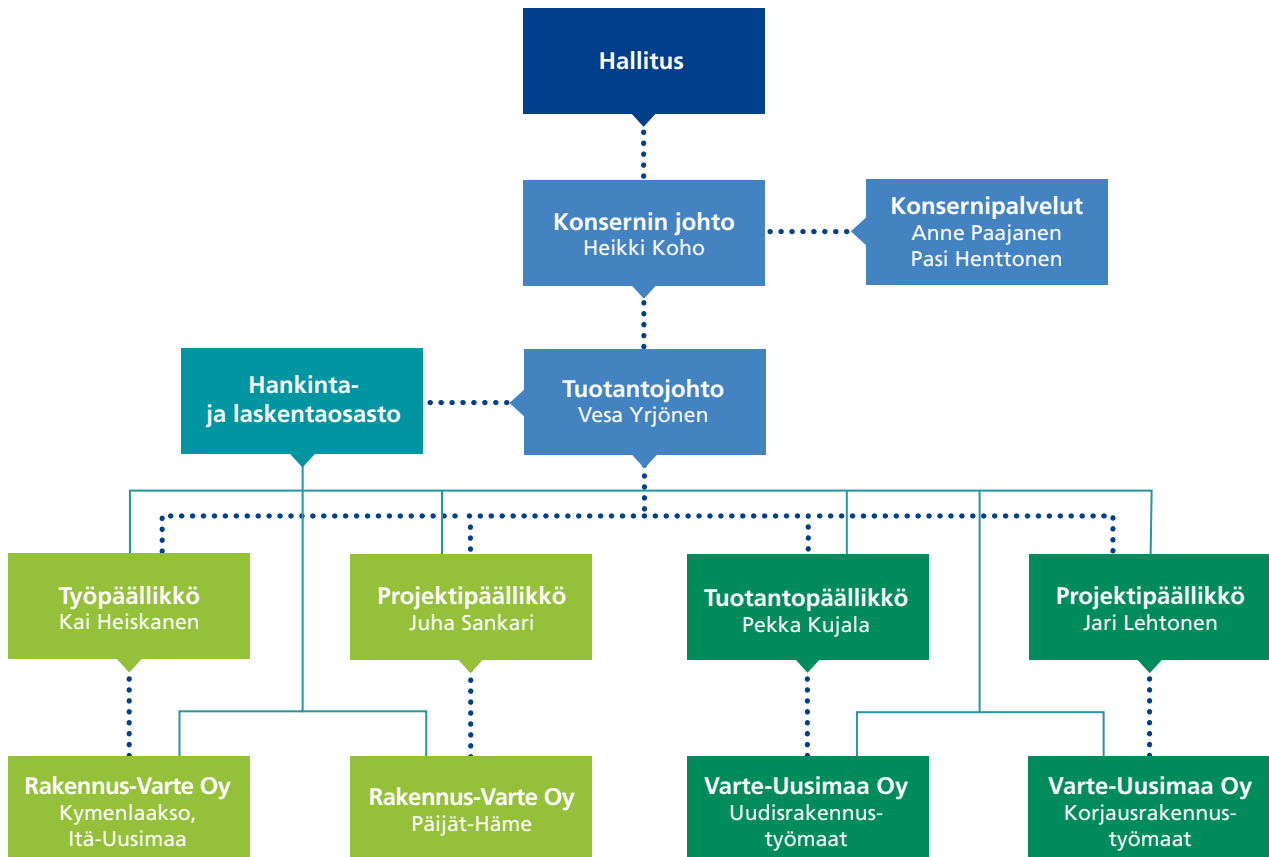
Heikki Koho
toimitusjohtaja

Elimäen Puustelli ry:n
Korian Senioritalo

Hallitus ja organisaatio

Varte-yhtiöt

Rakennus-Varte Oy

Hallitus:

Heikki Koho pj.
Heikki Pykälistö varapj.
Harri Koho
Ilkka Laine

Toimitusjohtaja:

Heikki Koho

Tilintarkastaja:

HTM Kerttu Aalto
Ernst & Young Oy

Varte-Uusimaa Oy

Hallitus:

Heikki Koho pj.
Ilkka Laine varapj.
Heikki Pykälistö
Harri Koho

Toimitusjohtaja:

Heikki Koho

Tilintarkastaja:

HTM Kerttu Aalto
Ernst & Young Oy

Hallitus työmaakäynnillä joulukuussa 2009 Helsingin Arabian rannassa - Helsingin Opiskelija-asuntosäätiön Brysselinkatu 3:n työmaalla.

Vasemmalta oikealle Harri Koho, Heikki Koho, Heikki Pykälistö ja Ilkka Laine

Kehitys jatkuu Varte-yhtiöissä

Syksyllä 2008 Varte-Yhtiöissä aloitettiin kehityshanke, jonka tavoitteena oli parantaa tuotannon hallinta-prosesseja sekä erityisesti löytää oikeat työkalut yrityksen toimintajärjestelmän käytön tehostamiseksi. Samalla toimintajärjestelmää haluttiin selkeyttää ja tätä kautta varmistaa hallinta-asteen korkea taso yrityksen monipuolistuvassa

tuotannossa. Päävastuu kehitystyöstä oli allekirjoittaneella, koska opiskelu-urani Tampereen teknillisessä yliopistossa oli loppusuoralla ja kehitystyöstä muodostui oivallinen tutkimusaihe diplomityöhöni.

Tutkimuksen aikana Varte-Yhtiöiden tuotannonhallintaa seurattiin ja analysoitiin jokaisella osa-alueella. Pääpaino oli työmaiden seurannassa, mutta tuotannonhallinnan ongelmakohtia pyrittiin selvittämään koko organisaation osalta. Samalla etsittiin eroavaisuuksia toimintatavoissa eri toiminta-alueiden välillä. Tutkimustyö tuotti arvokasta tietoa yrityksen nykytoiminnasta sekä antoi suunnan kehitystyölle. Organisaation eri osapuolien kanssa käytiin rakentavaa keskustelua ja jokainen toimihenkilö pääsi antamaan panoksensa toiminnan kehittämiseksi.

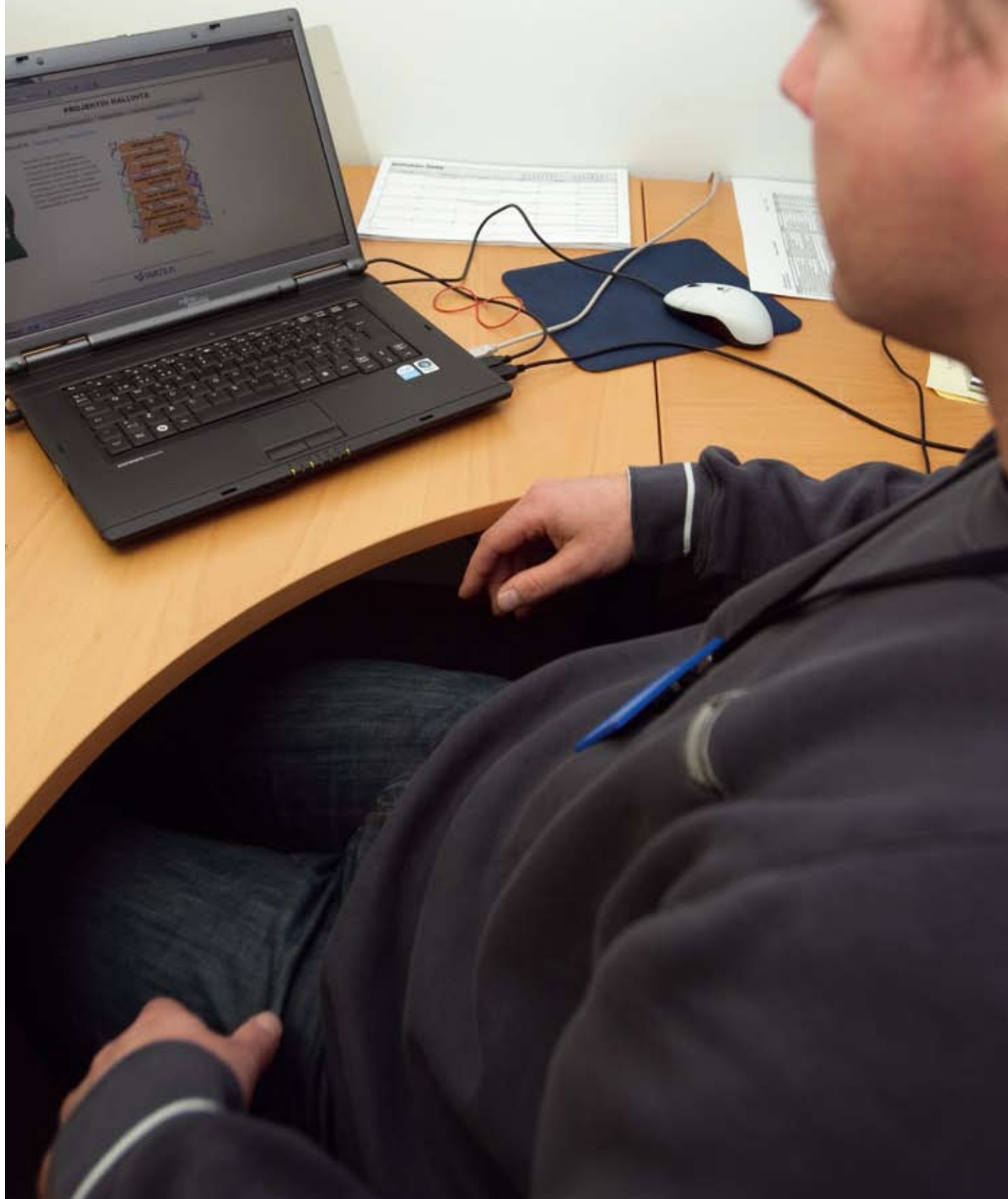
Diplomityön merkittävin tuotos yritykselle oli sähköiseen tietojärjestelmään rakennettu Tuotannonhallinnan käyttöliittymä. Sen avulla projektien hallintaa ja organisaation vastuunjako saatiin selkeytettyä ja samalla käyttöliittymään saatiin koottua kaikki yrityksen toimintaan liittyvä oleellinen informaatio ja myös sähköisten dokumenttien hallinta helpottui. Tärkeä perusajatus Tuotannonhallinnan käyttöliittymän kehityksessä oli myös ottaa huomioon yrityksen uudet työntekijät ja heidän perehdyttämisensä. Käyttöliittymän avulla uusien toimihenkilöiden on helpompi ja nopeampi sisäistää yrityksen toimintatavat ja ymmärtää miten toimintajärjestelmän avulla projektit hallitaan. Uskon, että tällä hetkellä Varte-Yhtiöissä käytössä oleva toimintajärjestelmä edustaa alansa kärkeä – sitä voi verrata ylpeydellä minkä tahansa rakennusliikkeen järjestelmään.

Diplomityöni oli osa Varte-Yhtiöissä tapahtuvaa jatkuvaa kehitystyötä, jolla varmistetaan yrityksen kilpailukyky myös tulevaisuudessa. Jatkuvan toimintajärjestelmän kehityksen ja päivittämisen myötä yritys pystyy mukautumaan erilaisiin rakennusprojekteihin ja korkea hallinta-aste varmistetaan alusta loppuun niin suunnittelu- kuin toteutusvaiheessakin. Diplomityö on nyt taaksejäänyttä elämää ja koulu-urani on päätöksessä, mutta kehitystyö Varte-Yhtiöissä jatkuu yhä, tosin nykyään tuotantoinsinöörin nimikkeellä!

Kouvola 2.12.2009

Jani Heikari
Tuotantoinsinööri, DI

Brysselinkatu 3:n vastaa-
vamestari Juha Leivonen
työmaatoimistossaan

Laatupolitiikka

TAVOITTEET

Varte-Yhtiöt on rakennusliike, jolla on urakoinnin lisäksi myös omaa asuntotuotantoa. Meille hyvä laatu on tärkein kilpailukeino. Pyrimme kaikessa toiminnassamme huolehtimaan siitä, että rakennuttajat ja asunnonostajat ovat tyytyväisiä toimintaamme ja saamansa palvelun laatuun.

ASIAKAS

Meille asiakkaat ovat tärkeitä ja pyrimme palvelemaan heitä avoimesti, rehellisesti ja ammattitaitoisesti. Koko ammattitaitoisen henkilöstön ja huolellisesti valittujen yhteistyökumppaneiden työpanoksella pystymme vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin ja odotuksiin. Tyytyväinen asiakas on meille paras kiitos työstämme.

TOIMINTAJÄRJESTELMÄ

Varte-Yhtiöillä on käytössä integroitu toimintajärjestelmä, joka kattaa konsernin koko toiminnan. Toimintajärjestelmä on molempien yhtiöiden ja kaikkien työmaiden käyttämä

reaaliaikainen työkalu, jolla rakennusliikkeen kaikkia toimintoja hallitaan. Toimintajärjestelmää kehitetään jatkuvasti vastaamaan toiminnan tarpeita. Hyväkin toimintajärjestelmä on kuitenkin vain työkalu - kaikki on lopulta kiinni motivoituneista ihmisistä.

LAATU

Lopputuotteen laatu syntyy suunnittelussa ja rakentamisessa koko hankkeen aikana. Hyvän laadun syntyminen edellyttää, että yritys on selkeästi määritellyt ja vastuuttanut toimintatapansa kaikissa avaintoiminnoissaan. Laadun lähtökohta on huolellinen ja ammattitaitoinen suunnittelu, jota täydentävät tarkoituksenmukaiset rakenne- ja materiaalivalinnat.

Rakennuksien ja asuntojen laadukas toteuttaminen edellyttää ammattitaitoista ja kokenutta henkilöstöä tuotannon kaikissa työtehtävissä. Meille laatu merkitsee, että jokainen henkilöstöömme kuuluva on ylpeä omasta työstään ja työnantajastaan.

A large, stylized graphic of a plant with several broad, white leaves on a light grey stem, positioned on the left side of the page.

Varte-Konserni – Toimintakertomus ja tilinpäätös

Tilikausi 1.10.2008 – 30.9.2009

Hallituksen toimintakertomus

Tilikausi 1.10.2008 – 30.9.2009

YLEISTÄ

Rakennus-Varte Oy on perheomistuksessa oleva rakennusliike, joka urakoi uudis- sekä saneeraustyökohteita ja perustajaurakoi asuntotuotantoa.

Yhtiön kotipaikka on Kouvola ja sen toimialueena on Kymenlaakso, Päijät-Häme, Itä-Uusimaa ja Etelä-Karjala.

Yhtiö omistaa Varte-Uusimaa Oy:stä osake-enemmistön. Varte-Uusimaa Oy on perustettu vuonna 2003 ja sen kotipaikka on Espoo.

Toimintakertomus sisältää tiedot myös konsernista.

1. OLENNAISET TAPAHTUMAT TILIKAUDELLE

Liikevaihto

Rakennus-Varte Oy:n liikevaihto oli tilikauden aikana 24.653.140 euroa. Kertomusvuosi oli yhtiön kuudestoista (16.) toiminta-vuosi. Päättynyt tilikausi oli 12 kuukauden pituinen.

Koko Varte -konsernin tilikauden liikevaihto oli 41.064.897 euroa. Konsernitiilin päätös on laadittu kuuden kerran.

Tuloutettu tuotanto

URAKKATUOTANTO

Tilinpäätöksessä tuloutettiin Rakennus-Varte Oy:n osalta valmiusasteen mukaisin tuloutusprosenttein yhteensä yksi-toista (11) kohdetta. Tuloutetun urakkatuotannon osuus liikevaihdosta oli 20.027.138 euroa.

Konsernin liikevaihtoon kertomuskaudella sisältyy kymmenen (10) Varte-Uusimaa Oy:n urakkakohdetta, joiden osuus konsernin liikevaihdosta on 15.949.408 euroa.

OSAKEMYyntI, VALMIIT OSAKKEET

Tilinpäätöksessä Rakennus-Varte Oy:n liikevaihdosta 4.190.987 euroa muodostui valmiiden yhtiöiden osakemyynistä.

Konserniin liikevaihtoon kertomuskaudella sisältyy valmiiden yhtiöiden osakemyyntiä yhteensä 4.972.137 euroa.

MUUTOKSET KONSERNIRAKENTEESSA

Tilikauden aikana emoyhtiö on lisännyt omistussuuttaan Varte-Uusimaa Oy:ssä. Omistussuus nousi kaupan jälkeen 51 %:sta 59 %:iin.

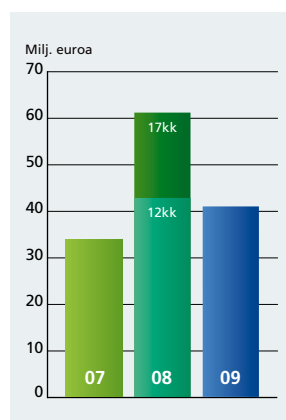
2. OLENNAISET TAPAHTUMAT TILIKAUDEN PÄÄTTYMISEN JÄLKEEN

Tilikauden vaihtuessa oli Rakennus-Varte Oy:llä käynnissä viisi (5) urakkakohdetta, joiden tulouttamaton osuus on yhteensä noin 13 milj. euroa. Sen lisäksi on tilikauden vaihtumisen jälkeen käynnistetty yksi (1) Rakennus-Varte Oy:n oma perustajaurakointikohde arvoltaan on noin 4 milj. euroa.

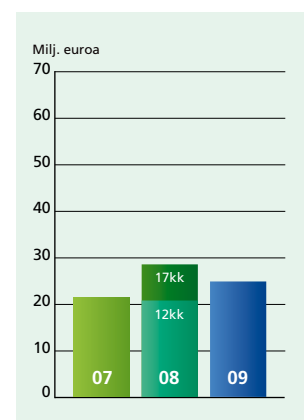
Varte-Uusimaa Oy:llä oli tilikauden päättymisen aikana käynnissä tai sen jälkeen on varmistunut tulouttamatonta urakkatuotantoa yhteisarvoltaan noin 11 milj. euroa.

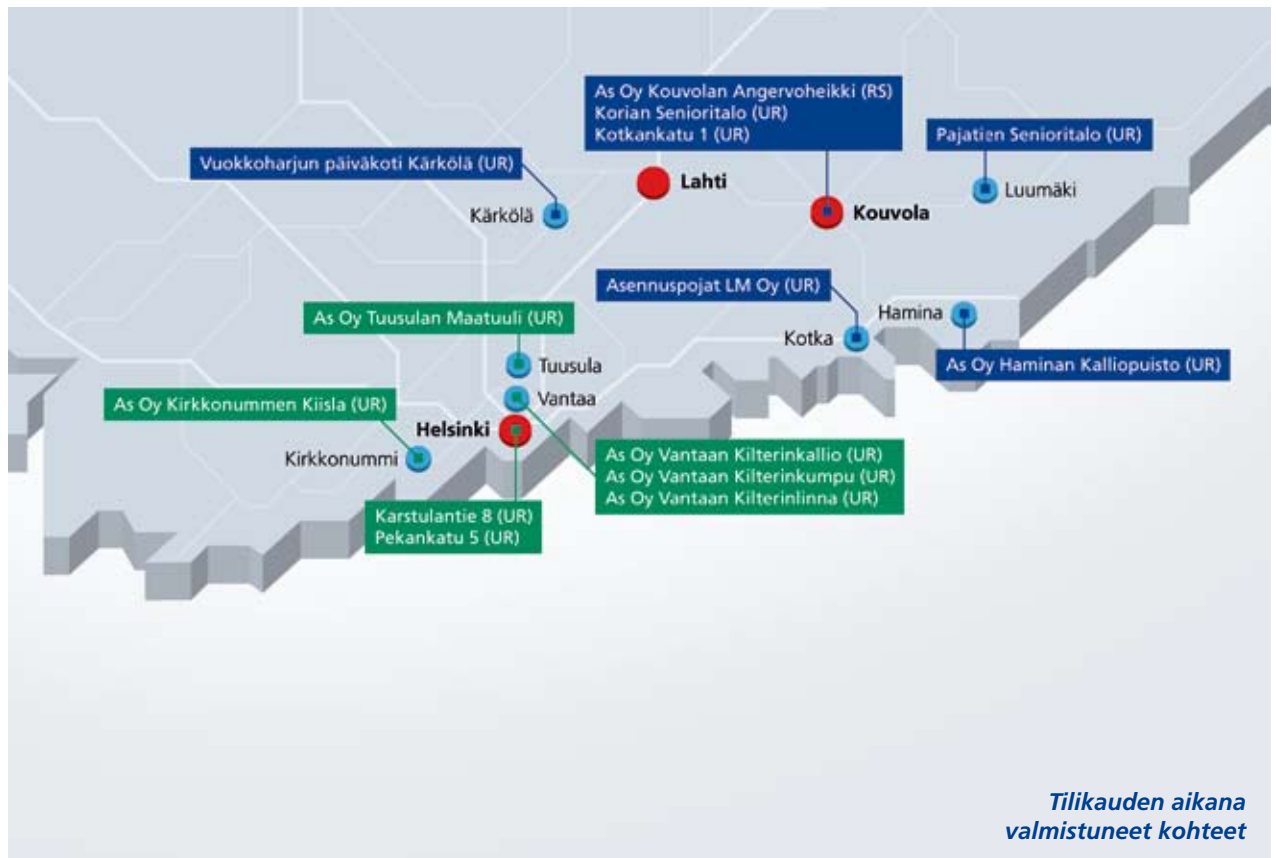
LIKEVAIHTO

Varte-Konserni

Rakennus-Varte Oy

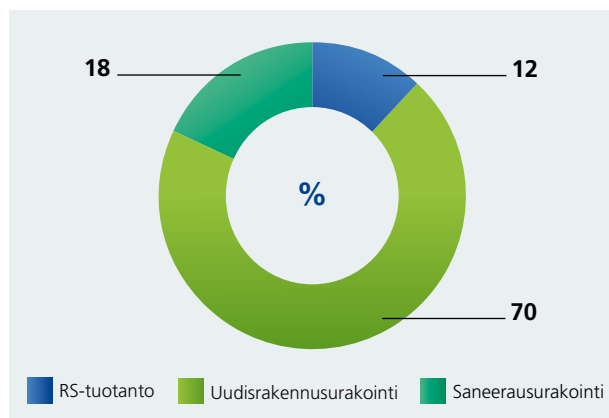

3. ARVIO TODENNÄKÖISESTÄ TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Talven 2008 -2009 aikana oli asuntokauppa lähes pysähdyksissä. Kesän ja syksyn 2009 aikana on erityisesti kerrostaloasuntojen myynti vilkastunut. Sen sijaan pientaloasuntojen kysyntä on edelleen heikkoa. Myymättömiä valmiita RS- asuntoja on kertomuksen antamishetkellä yhtiöllä ja koko konsernilla yhteensä 11 asuntoa.

TUOTANNON JAKAUTUMINEN

Varte-Konserni

Yhtiön markkinointivastuulla olevien osaomistusasuntojen vastikkeenmaksuvelvollisuus oli tilinpäätöshetkellä 28 asunnosta, joista on vuokrattu 18 asuntoa.

Yhtiö ei tilikauden aikana käynnistänyt yhtään uutta omaa asuntokohdetta. Alkaneella tilikaudella käynnistettiin ensimmäisen oman kohteen rakennustyöt ja ennakkomarkkinointi on käynnistetty kolmessa omassa kohteessa, joiden aloitukseen tähdätään kevään 2010 aikana. Sen sijaan yhtiön markkinointivastuulla olevien osaomisteisten pientaloasuntojen myynnin uskotaan edelleen jatkuvan hitaana.

Urakkamarkkinoiden odotetaan edelleen pysyvän kohtuullisen kireänä ja toisaalta panoshintojen laskun arvioidaan päättyneen. Mikäli vapaarahoitteinen asuntotuotanto lähtee kasvuun, oletetaan sen helpottavan kilpailutilannetta urakkamarkkinoilla.

Konsernin liikevaihdon uskotaan pysyvän jokseenkin entisen suuruisena ja suurin osa liikevaihdosta tulee muodostumaan urakkatuotannosta. Kannattavuuden ja maksuvalmiuden ennustetaan pysyvän myös kuluvalle tilikaudella edellisen tilikauden tasolla.

Yläkuva: Mallinnus Kotkan Museokadun korttelista.

Alakuva: Työmaatilanne 3.9.2009, jossa runkoelementtiasennukset olivat käynnissä Kotkansaaren City-kodin ja K-Supermarket Pookin osalta.

4. SELVITYS KEHITYSTOIMINNASTA

Konsernin strategian mukaisesti toiminta on tilikauden aikana onnistuneesti mukautettu muuttuneeseen markkinatilanteeseen. Yhtiön toimintatapaa on laajennettu asuntotuottajasta yleisrakennusliikkeeksi. Konsernin toiminta on organisoitu kokonaan uudelleen. Yhtiöiden johto- ja esikuntatoiminnot on yhdistetty ja tehokas laskenta- ja hankintaosasto on perustettu tuotantojohtoon alaisuuteen.

Tilikauden aikana yhtiössä on jatkettu edelleen toimintajärjestelmän systemaattista kehitystyötä. Tilikauden aikana valmistui diplomi-insinööri Jani Heikarin yhtiölle tekemä diplomityö, jonka tuloksena yhtiössä otettiin käyttöön uusia tuotannonhallinnan apuvälineitä. Diplomityön yhteydessä on kehitetty mm. tuotannonhallinnan käyttöliittymä, joka on merkittävästi selkeyttää toimintajärjestelmän käyttöä.

Yhtiön taloushallinnon kirjanpito-ohjelmisto on modernisoitu, jotta pystytään tuottamaan entistä parempi ajantasainen yritysjohtoon informaatio. Henkilöstö on koulutettu sen käyttöön.

Toimintajärjestelmän käyttöönottoa on tarkastettu säännöllisesti sisäisin auditoinnein. Rakentamisen Laatu RALA ry:n toimesta on tilikauden aikana suoritettu ulkopuolinen auditointi ja molemmille yritykselle on myönnetty uusi RALAn toimintatapojen hyväksyntätodistus.

5. ARVIO TOIMINNAN RISKEISTÄ JA EPÄVARMUUSTEKIJÖISTÄ

Konsernin hallituksen vuonna 2006 linjaamana strategiana on ollut tuotantorakenteen monipuolistaminen omaperusteisesta asuntotuotannosta talonrakentamisen uudis- ja erityisesti saneerausurakointiin. Tällä hetkellä vallitsevassa markkinatilanteessa tämä strategia on merkittävästi pienentänyt toiminnan riskejä. Poiketen kaikista edellisistä tilikausista, päättyneen tilikauden tuotanto koko konsernissa on ollut lähes yksinomaan urakointia.

Saneeraustoiminnan laajentamisessa on onnistuttu hyvin ja kasvava osuus konsernin liikevaihdosta on syntynyt tilikaudella saneerausurakoinnista. Saneeraustoiminnan osuus konsernin liikevaihdosta on jo lähes 20 prosenttia ja sen osuutta pyritään edelleen kasvattamaan.

Tilikauden aikana ei ole käynnistetty yhtään asuntokohdetta ja yhtiön hallussa oleva myymätön asuntokanta on varsin vähäinen.

Konsernin toiminta-alueen laajentaminen on nähty riskinä pienentävänä tekijänä. Toiminta Päijät-Hämeessä on tilikauden aikana vakiintunut ja täydentää nyt hyvin yhtiön toimintaa.

Yrityksessä kehitetty oma matemaattinen riskienarviointimenetelmä sekä oma rahoitus- ja maksuvalmiuden seurantajärjestelmä toimivat vallitsevassa vaikeassa markkinatilanteessa erinomaisina työkaluina konsernin toiminnan hallinnassa.

6. ARVIO TALOUDELLISESTA ASEMASTA JA TULOKSESTA

Yhtiön toiminta oli voitollista ja yhtiön vakavaraisuus hyvä, myös maksuvalmius on ollut tilikaudella hyvä. Tässä suhdannetilanteessa saavutettuja tunnuslukuja on pidettävä hyvinä. Yhtiön taloudellista asemaa ja tulosta kuvaavat tunnusluvut ovat seuraavat.

	2009 (12kk)	2008 (17kk)	2007 (12kk)
Liikevaihto (1000 €)	24 653	28 666	20 626
Liikevoitto	4,6 %	5,1 %	8,7 %
Quick ratio	1,3	0,7	1,1
Omavaraisuusaste	49,6 %	45,6 %	59,9 %
Oman pääoman tuotto	15,1 %	13,1 %	28,6 %

Konsernin toimintaa arvioitaessa merkittävämmät tämän tilinpäätöksen perusteella lasketut tunnusluvut ovat seuraavat.

	2009 (12kk)	2008 (17kk)	2007 (12kk)
Liikevaihto (1000 €)	41 065	61 220	33 936
Liikevoitto	4,4 %	3,2 %	6,8 %
Quick ratio	1,2	0,8	0,5
Omavaraisuusaste	45,6 %	36,8 %	39,1 %
Oman pääoman tuotto	20,1 %	15,5 %	33,6 %

7. HENKILÖSTÖ

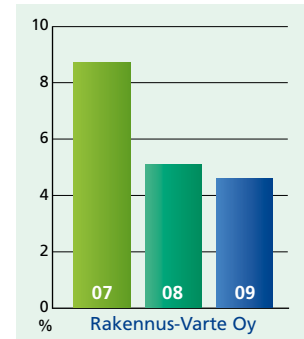
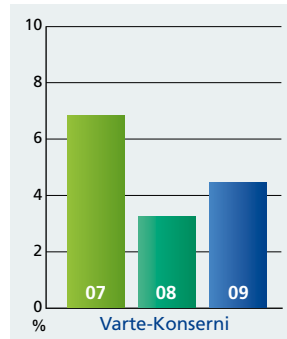
Emoyhtiön palveluksessa oli tilikauden aikana vakituudessa työsuhteessa keskimäärin 52 henkeä, joista toimihenkilöitä oli 20. Konsernin palveluksessa oli keskimäärin 81 henkeä, joista toimihenkilöitä 32.

Kertomuksen antamishetkellä yhtiön ja koko konsernin työllisyystilannetta on pidettävä hyvänä. Tilanne arvioidaan kuitenkin uudelleen kuluva tilikauden aikana.

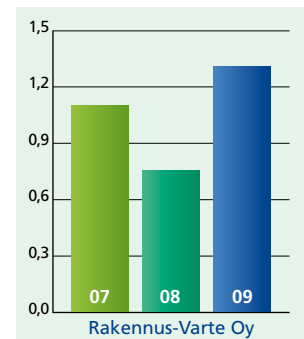
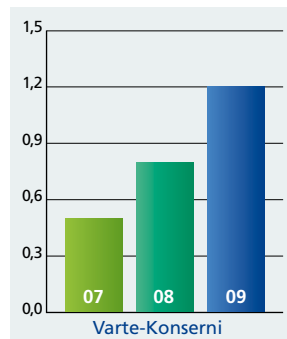
Yrityksen toimintajärjestelmän mukaisesti yhtiössä ja konsernissa pidetään toimihenkilöstön osalta vuosittaisia kehityskeskusteluita.

Työtapaaturmia yhtiön työmailla on tapahtunut tilikauden aikana 5 kpl ja konsernissa yhteensä 10 kpl. Kaikki tapaturmat olivat lieviä. Määrää on pidettävä hyvin vähäisenä ja selvästi alle alan keskiarvon. Yhtiössä ja konsernissa on työmaiden turvallisuusriskien kartoittamiseksi käytetty TR-mittausmenetelmää.

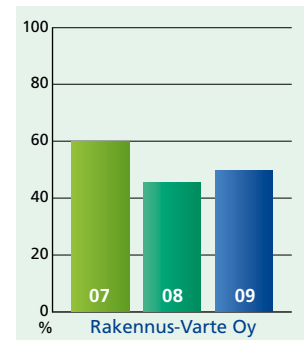
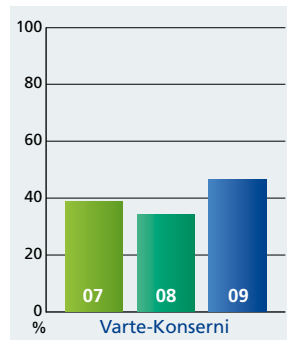
LIIVEVOITTO

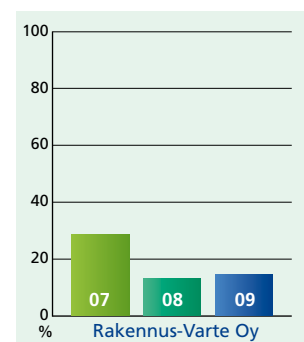
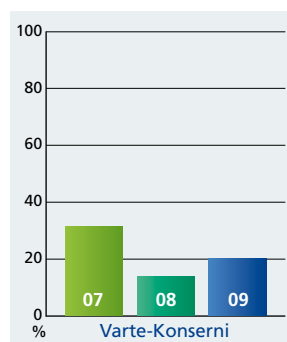
QUICK RATIO

OMAVARAIUSASTE

OMAN PÄÄOMAN TUOTTO

As Oy Kotkan Sapokanheikki perustamistyövaiheessa

8. YMPÄRISTÖASIAT

Yhtiön ja konsernin toimintajärjestelmän mukaisesti asun-
tokohteiden suunnittelunohjauksessa otetaan huomioon
materiaalien ja rakenteiden käyttöikä ja elinkaari.

Kaikilla konsernin työmailla tehtävällä töiden ennako-
suunnittelulla pyritään minimoimaan materiaalihukkaa. Niin
ikään kaikilla työmailla laaditaan jätehuoltosuunnitelmat,
joiden avulla ohjeistetaan jätteiden kierrätys, - lajittelu ja
-keräily. Tehokkaalla jätteiden lajittelulla on saavutettavissa
myös merkittäviä säästöjä.

9. HALLITUKSEN ESITYS TILIKAUDEN VOITTOA KOSKEVISTA TOIMENPITEISTÄ

Emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat ovat 5.305.739 euroa,
josta tilikauden voitto on 787.410 euroa.

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että voitonjakel-
poiset varat käytetään seuraavasti:

Osinkona jaetaan

4.830 euroa/osake eli yhteensä 458.850 euroa

Jätetään omaan pääomaan

4.846.889 euroa

Osingot on nostettavissa 2.1.2010 alkaen.

Yhtiön taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymi-
sen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Yhtiön
maksuvalmius on hyvä, eikä ehdotettu voitonjako vaaranna
hallituksen näkemyksen mukaan yhtiön maksukykyä.

10. YHTIÖN PÄTEVYYDET JA JÄSENYYDET

Sekä Rakennus-Varte Oy:llä ja Varte-Uusimaa Oy:llä on
Rakentamisen Laatu RALA ry:n hyväksymä rakennusyrityk-
sen pätevyystodistus sekä Rakentamisen Laatu RALA ry:n
myöntämä RALA -toimintatapojen hyväksyntätodistus.

Molemmat yritykset ovat Talonrakennusteollisuus ry:n
jäsenyrityksiä.

Merkittävänä tunnustuksena toiminnasta järjestäytynee-
nä rakennusliikkeenä on pidettävä sitä, että toimitusjohtaja
Heikki Koho on valittu Talonrakennusteollisuuden Lahti-
Kymen piiri ry:n puheenjohtajaksi, sekä Talonrakennusteolli-
suus ry:n hallituksen jäseneksi vuoden 2010 alusta.

11. HALLINTO

Yhtiön hallitusta ei ole muutettu kertomuskauden aikana. Yhtiön hallitukseen ovat edelleen kuuluneet puheenjohtajana Heikki Koho ja varapuheenjohtajana Heikki Pykälistö; muina varsinaisina jäseninä Ilkka Laine ja Harri Koho. Toimintajohtajana toimii Heikki Koho.

Yhtiön tilintarkastajaksi on valittu HTM Kerttu Aalto Kouvolasta ja varatilintarkastajaksi KHT-yhteisö Ernst & Young Oy.

12. YHTIÖN OSAKKEET

Yhtiön omistussuhteissa ei ole tilikauden aikana tapahtunut muutoksia. Yhtiön osakepääoma jakautuu seuraavasti:

	2009	2008
A- osakkeet (3 ääntä/osake)	47 kpl	47 kpl
B- osakkeet (1 ääni/osake)	48 kpl	48 kpl
Yhteensä	95 kpl	95 kpl

Kaikilla osakkeilla on samanlainen oikeus osinkoon ja yhtiön varoihin.

13. TOIMINTAA TUKEVAT OSAKEOMISTUKSET

Rakennus-Varte Oy omistaa 48 %:a ES-Laatuasunnot Oy:stä. ES- Laatuasuntojen toiminta-ajatuksena on rakennuttaa ja omistaa vuokra-, asumisoikeus- ja osaomistus-asuntoja. Laatuasunnot on yleishyödyllinen rakennuttajayhteisö, joka myy myös rakennuttajapalveluita ulkopuolisille tilaajille.

ES- Laatuasunnot Oy:n omistuksessa tai tällä hetkellä rakenteilla on yhteensä yli 464 asuntoa pääasiassa eri Kymenlaakson kunnissa.

Rakennus-Varte Oy omistaa myös ES- Laatuasunnot Oy –nimisen yhtiön osakkeista 40 %:a. Yhtiön päätoimialana on rakennuttaa ja omistaa Varte-Yhtiöiden rakentamaa vapaarahoitteista asuntotuotantoa.

Kouvolassa 14.12.2009

HALLITUS

ES-Laatusunnot Oy
Ajurinkatu 3 ja 8

Tuloslaskelma

Varte-konserni

	1.10.2008–30.9.2009	1.5.2007–30.9.2008
LIIKEVAIHTO	41,064,897.36	61,220,118.84
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen lisäys(+)/vähennys(-)	-5,432,545.53	2,659,876.04
Liiketoiminnan muut tuotot	6,823.88	36,068.07
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	9,171,535.60	21,980,004.32
Varastojen lisäys(-)/vähennys(+)	173,025.44	580,905.60
Ulkopuoliset palvelut	<u>16,682,732.07</u>	<u>26,343,686.62</u>
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	3,770,950.46	6,059,487.47
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	714,749.50	1,108,752.75
Muut henkilösivukulut	<u>216,803.30</u>	<u>435,830.84</u>
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-142,220.35	-183,372.34
Konsernireservin vähennys	11,975.23	
Liiketoiminnan muut kulut	<u>-2,982,787.42</u>	<u>-5,236,698.16</u>
LIIKEVOITTO	1,796,346.80	1,987,324.85
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut korko- ja rahoitustuotot	36,189.33	63,544.83
Muut korko- ja rahoituskulut	<u>-179,197.54</u>	<u>-437,618.63</u>
VOITTO ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	1,653,338.59	1,613,251.05
Satunnaiset tuotot ja -kulut		
Satunnaiset tuotot	0.00	20,969.67
VOITTO ENNEN TILINPÄÄTÖS-SIIRTOJA JA VEROJA	1,653,338.59	1,634,220.72
Tuloverot	-431,008.45	-426,848.44
Vähemmistöosuudet	<u>-191,599.06</u>	<u>-154,971.31</u>
TILIKAUDEN VOITTO	<u><u>1,030,731.08</u></u>	<u><u>1,052,400.97</u></u>

Rakennus-Varte Oy

	1.10.2008–30.9.2009	1.5.2007–30.9.2008
LIKEVAIHTO	24,653,140.32	28,665,674.84
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen lisäys(+)/vähennys(-)	-4,378,061.75	5,371,297.36
Liiketoiminnan muut tuotot	2,305.40	31,474.99
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	5,396,463.31	12,291,906.87
Varastojen lisäys(-)/vähennys(+)	177,025.44	870,660.00
Ulkopuoliset palvelut	8,478,155.62	11,252,739.84
	-14,051,644.37	-24,415,306.71
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	2,450,974.45	4,126,457.02
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	479,549.20	764,710.87
Muut henkilösivukulut	147,251.23	302,153.20
	-3,077,774.88	-5,193,321.09
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-97,473.82	-149,733.34
Liiketoiminnan muut kulut	-1,925,879.30	-2,836,661.64
LIKEVOITTO	1,124,611.60	1,473,424.41
Rahoitustuotot ja -kulut		
Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä	44,370.00	21,930.00
Muut korko- ja rahoitustuotot	28,619.28	59,813.59
Muut korko- ja rahoituskulut	-143,819.86	-349,077.36
	-70,830.58	-267,333.77
VOITTO ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	1,053,781.02	1,206,090.64
Satunnaiset tuotot ja -kulut		
Satunnaiset tuotot		20 969,67
VOITTO ENNEN TILINPÄÄTÖS-SIIRTOJA JA VEROJA	1,053,781.02	1,227,060.31
Tuloverot	-266,370.90	-314,026.00
TILIKAUDEN VOITTO	787,410.12	913,034.31

Konsernitase

Varte-konserni

	30.9.2009	30.9.2008
Vastaavaa		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	21,914.71	27,703.61
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>5,909.64</u>	<u>15,851.34</u>
	27,824.35	43,554.95
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelmat	185,503.44	115,267.20
Koneet ja kalusto	<u>215,111.13</u>	<u>265,438.82</u>
	400,614.57	380,706.02
Sijoitukset		
Muut osakkeet ja osuudet	661,834.72	668,096.38
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	1,090,273.64	1,092,357.35
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Keskeneräiset tuotteet	1,313,861.79	5,933,287.42
Valmiit tuotteet/Tavarat	2,206,186.10	3,358,546.00
Muu vaihto-omaisuus	1,633,929.73	1,467,715.17
Ennakkomaksut	<u>6 000.00</u>	<u>6,000.00</u>
	5,159,977.62	10,765,548.59
Saamiset		
Pitkäaikainen		
Saamiset omistusyhteis- yrityksiltä	716,406.00	363,170.00
Siirtosaamiset	<u>62,751.58</u>	<u>76,552.78</u>
	779,157.58	439,722.78
Lyhytaikainen		
Myyntisaamiset	4,967,145.49	4,965,042.57
Muut saamiset	232,188.29	48,228.51
Siirtosaamiset	<u>1,551,582.66</u>	<u>1,009,372.12</u>
	6,750,916.44	6,022,643.20
Rahoitusarvopaperit		
Muut arvopaperit	461,009.96	466,504.26
Rahat ja pankkisaamiset	<u>579,425.65</u>	<u>1,238,875.22</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	13,730,487.25	18,933,294.05
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>14,820,760.89</u>	<u>20,025,651.40</u>

	30.9.2009	30.9.2008
Vastattavaa		
OMA PÄÄOMA		
Osakepääoma	19,190.00	19,190.00
Ylikurssirahasto	50,187.52	50,187.52
Edell. tilik. voitto/tappio	4,850,271.31	4,300,755.52
Tilikauden voitto/tappio	<u>1,030,731.08</u>	<u>1,052,400.97</u>
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	<u>5,950,379.91</u>	<u>5,422,534.01</u>
VÄHEMMISTÖOSUUDET	465,139.72	369,544.45
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	511,786.00	407,717.00
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Muut velat	0.00	53,450.00
Lyhytaikainen		
Lainat rahoituslaitoksilta	2,223,262.11	4,485,704.79
Saadut ennakot	759,775.81	4,290,908.19
Ostovelat	1,584,424.72	2,192,652.25
Muut velat	236,170.11	333,085.92
Siirtovelat	<u>3,089,822.51</u>	<u>2,470,054.79</u>
	7,893,455.26	13,772,405.94
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	<u>7,893,455.26</u>	<u>13,825,855.94</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u><u>14,820,760.89</u></u>	<u><u>20,025,651.40</u></u>

Tase

Rakennus-Varte Oy

	30.9.2009		30.9.2008	
Vastaavaa				
PYSYVÄT VASTAAVAT				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet	16,747.39		21,454.15	
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>0.00</u>	16,747.39	<u>6,987.70</u>	28,441.85
Aineelliset hyödykkeet				
Rakennukset ja rakennelmat	98,222.39		89,661.49	
Koneet ja kalusto	<u>162,831.23</u>	261,053.62	<u>202,942.86</u>	292,604.35
Sijoitukset				
Osuudet saman konsernin yrityksissä	94,083.74		15,300.00	
Muut osakkeet ja osuudet	<u>661,834.72</u>	755,918.46	<u>668,096.38</u>	683,396.38
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ		1,033,719.47		1,004,442.58
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Vaihto-omaisuus				
Keskeneräiset tuotteet	1,162,879.90		4,907,192.75	
Valmiit tuotteet/Tavarat	2,181,186.10		2,814,935.00	
Muu vaihto-omaisuus	409,689.73		586,715.17	
Ennakkomaksut	<u>6,000.00</u>	3,759,755.73	<u>6,000.00</u>	8,314,842.92
Saamiset				
Pitkäaikainen				
Saamiset osakkuusyhtiöiltä	716,406.00		363,170.00	
Siirtosaamiset	<u>45,518.18</u>	761,924.18	<u>56,101.18</u>	419,271.18
Lyhytaikainen				
Myyntisaamiset	4,559,115.67		2,352,063.54	
Muut saamiset	124,797.46		48,346.08	
Siirtosaamiset	<u>535,658.81</u>	5,219,571.94	<u>463,299.64</u>	2,863,709.26
Rahoitusarvopaperit				
Muut arvopaperit		461,009.96		466,504.26
Rahat ja pankkisaamiset		<u>208,819.99</u>		<u>998,231.47</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAAT YHTEENSÄ		10,411,081.80		13,062,559.09
VASTAAVAA YHTEENSÄ		11,444,801.27		14,067,001.67

	30.9.2009	30.9.2008
Vastattavaa		
OMA PÄÄOMA		
Osakepääoma	19,190.00	19,190.00
Ylikurssirahasto	50,187.52	50,187.52
Ed.tilikauden voitto/tappio	4,518,328.60	4,070,794.29
Tilikauden voitto/tappio	787,410.12	913,034.31
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	<u>5,375,116.24</u>	<u>5,053,206.12</u>
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	206,386.00	190,687.00
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Muut velat		53,450.00
Lyhytaikainen		
Lainat rahoituslaitoksilta	1,282,262.11	3,171,314.00
Saadut ennakkomaksut	603,888.43	2,995,460.19
Ostovelat	879,922.37	943,346.41
Muut velat	1,222,363.68	225,137.01
Siirtovelat	1,874,862.44	1,434,400.94
	5,863,299.03	8,769,658.55
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	<u>5,863,299.03</u>	<u>8,823,108.55</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u><u>11,444,801.27</u></u>	<u><u>14,067,001.67</u></u>

Rahoituslaskelma

Varte-konserni

	2009	2008
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä	1 653 339	1 613 251
Oikaisut:		
Suunnitelman mukaiset poistot	142 220	183 372
Realisoimattomat kurssivoitot ja -tappiot		
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	104 069	167 167
Rahoitustuotot ja -kulut	143 008	374 074
Muut oikaisut	-11 975	
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	2 030 661	2 337 864
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys (-)/vähennys(+)	-873 363	-3 515 602
Saatujen ennakkomaksujen lisäys (+) vähennys (-)	-3 531 132	3 872 610
Vaihto-omaisuuden lisäys (-)/vähennys(+)	5 605 571	-2 001 303
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+)/vähennys(-)	-90 912	1 403 513
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä, varauksia ja veroja	3 140 825	2 097 081
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	-197 665	-481 285
Saadut korot liiketoiminnasta	45 065	50 294
Maksetut välittömät verot	-270 791	-874 885
Liiketoiminnan rahavirta (A)	2 717 434	791 206
Investointien rahavirta		
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-146 398	-203 632
Investoinnit muihin sijoituksiin	6 262	-9 393
Ostetut tytäryhtiöosakkeet	-78 784	
Investointien rahavirta (B)	-218 921	-213 025
Rahoituksen rahavirta		
Pitkäaikaisten lainojen maksut	-53 450	-130 894
Pitkäaikaisten saamisten lis(-)/väh(+)	-339 435	-349 343
Lyhytaikaisten lainojen maksut	-2 262 443	806 677
Osingonjako	-508 130	-440 970
Rahoituksen rahavirta (C)	-3 163 457	-114 530
Rahavarojen muutos (A+B+C) lisäys (+) / vähennys (-)	-664 944	463 650
Rahavarat tilikauden alussa	1 705 379	1 241 729
Rahavarat tilikauden lopussa	1 040 436	1 705 379
	-664 944	463 650

Rakennus-Varte Oy

	2009	2008
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä	1 053 781	1 206 091
Oikaisut:		
Suunnitelman mukaiset poistot	97 474	149 733
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	15 699	45 897
Rahoitustuotot ja -kulut	70 831	267 334
Rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta	1 237 784	1 669 054
Käyttö pääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys (-)/vähennys(+)	-2 507 904	-1 177 352
Saatujen ennakkomaksujen lisäys (+) vähennys(-)	-2 391 572	2 674 586
Vaihto-omaisuuden lisäys (-)/vähennys(+)	4 555 087	-4 422 970
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+)/vähennys(-)	334 911	512 948
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä, varauksia ja veroja	1 228 308	-743 733
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	-144 467	-385 062
Saadut korot liiketoiminnasta	31 363	54 149
Maksetut välittömät verot	-130 157	-744 412
Liiketoiminnan rahavirta (A)	985 047	-1 819 058
Investointien rahavirta		
Saadut osingot sijoituksista	44 370	21 930
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-54 229	-176 898
Investoinnit muihin sijoituksiin	6 262	-9 393
Ostetut tytäryhtiöosakkeet	-78 784	
Investointien rahavirta (B)	-82 381	744 294
Rahoituksen rahavirta		
Pitkäaikaisten lainojen maksut	-53 450	-130 894
Pitkäaikaisten saamisten lis(-)/väh(+)	-342 653	-352 561
Lyhytaikaisten lainojen nostot	1 053 083	2 237 538
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	-1 889 052	
Osingonjako	-465 500	-419 900
Rahoituksen rahavirta (C)	-1 697 572	1 334 183
Rahavarojen muutos (A+B+C) lisäys (+) / vähennys (-)	-794 906	259 418
Rahavarat tilikauden alussa	1 464 736	1 205 318
Rahavarat tilikauden lopussa	669 830	1 464 736
	-794 906	259 418

Asunto Oy Kouvolan
Angervoheikki ja
Syreeniheikki

A large, stylized graphic of a plant with several broad, white leaves on a light green background, positioned on the left side of the page.

Varte-Uusimaa – Toimintakertomus ja tilinpäätös

Tilikausi 1.10.2008 – 30.9.2009

Tuloslaskelma

Varte-Uusimaa Oy

	1.10.2008–30.9.2009	1.5.2007–30.9.2008
LIKEVAIHTO	16 766 396,10	32 832 680,22
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen lisäys(+)/vähennys(-)	-1 054 483,78	-2 711 421,32
Liiketoiminnan muut tuotot	4 518,48	4 593,08
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	3 775 072,29	9 689 977,45
Varastojen lisäys(-)/vähennys(+)	-4 000,00	-289 754,40
Ulkopuoliset palvelut	<u>8 239 215,51</u>	<u>15 113 303,00</u>
	-12 010 287,80	-24 513 526,05
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	1 319 976,01	1 933 030,45
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	235 200,30	344 041,88
Muut henkilösivukulut	<u>69 552,07</u>	<u>133 677,64</u>
	-1 624 728,38	-2 410 749,97
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-44 746,53	-33 639,00
Liiketoiminnan muut kulut	<u>-1 376 908,12</u>	<u>-2 654 036,52</u>
LIKEVOITTO	659 759,97	513 900,44
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut korko- ja rahoitustuotot	26 534,63	13 574,80
Korkokulut ja muut rahoituskulut	<u>-54 342,26</u>	<u>-98 384,83</u>
	-27 807,63	-84 810,03
VOITTO(TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖS-SIIRTOJA JA VEROJA	631 952,34	429 090,41
Tuloverot	<u>-164 637,55</u>	<u>-112 822,44</u>
TILIKAUDEN VOITTO	<u><u>467 314,79</u></u>	<u><u>316 267,97</u></u>

Tase

Varte-Uusimaa Oy

	30.9.2009		30.9.2008	
VASTAAVAA				
PYSYVÄT VASTAAVAT				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet	5 167,32		6 249,46	
Muut pitkävaikutteiset menot	<u>5 909,64</u>	11 076,96	<u>8 863,64</u>	15 113,10
Aineelliset hyödykkeet				
Rakennukset ja rakennelmat	87 281,05		25 605,71	
Koneet ja kalusto	<u>52 279,90</u>	139 560,95	<u>62 495,96</u>	88 101,67
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ		150 637,91		103 214,77
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Vaihto-omaisuus				
Keskeneräiset tuotteet	150 981,89		1 026 094,67	
Valmiit huoneistot	25 000,00		543 611,00	
Muu vaihto-omaisuus	<u>1 224 240,00</u>	1 400 221,89	<u>881 000,00</u>	2 450 705,67
Saamiset				
Pitkäaikainen				
Siirtosaamiset		17 233,40		20 451,60
Lyhytaikainen				
Myyntisaamiset	798 429,82		2 925 152,63	
Muut saamiset	1 166 355,41		12 965,69	
Siirtosaamiset	<u>1 015 923,85</u>	2 980 709,08	<u>546 072,48</u>	3 484 190,80
Rahat ja pankkisaamiset		<u>370 605,66</u>		<u>240 643,75</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ		4 768 770,03		6 195 991,82
VASTAAVAA YHTEENSÄ		4 919 407,94		6 299 206,59

	30.9.2009	30.9.2008
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Osakepääoma	30 000,00	30 000,00
Edell. tilik. voitto/tappio	637 172,34	407 904,37
Tilikauden voitto/tappio	467 314,79	316 267,97
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	<u>1 134 487,13</u>	<u>754 172,34</u>
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	305 400,00	217 030,00
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Lainat rahoituslaitoksilta	941 000,00	1 314 390,79
Saadut ennakkomaksut	155 887,38	1 295 448,00
Ostovelat	1 094 902,35	1 561 479,44
Muut velat	72 771,01	121 032,17
Siirtovelat	1 214 960,07	1 035 653,85
	<u>3 479 520,81</u>	<u>5 328 004,25</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	<u>3 479 520,81</u>	<u>5 328 004,25</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u><u>4 919 407,94</u></u>	<u><u>6 299 206,59</u></u>

Rahoituslaskelma

Varte-Uusimaa Oy

	2009	2008
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä	631 952	429 090
Oikaisut:		
Suunnitelman mukaiset poistot	44 747	33 639
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	88 370	121 270
Rahoitustuotot ja -kulut	27 808	84 810
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	792 877	668 809
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys (-)/vähennys(+)	1 556 315	-2 601 624
Saatujen ennakkomaksujen lisäys(+) vähennys (-)	-1 139 561	1 198 023
Vaihto-omaisuuden lisäys (-)/vähennys(+)	1 050 484	2 421 667
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+)/vähennys(-)	-347 597	1 153 939
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä, varauksia ja veroja	1 912 518	2 840 815
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	-53 198	-106 066
Saadut korot liiketoiminnasta	13 702	5 989
Maksetut välittömät verot	-140 634	-130 473
Liiketoiminnan rahavirta (A)	1 732 387	2 610 264
Investointien rahavirta		
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-92 170	-26 735
Investointien rahavirta (B)	-92 170	-26 735
Rahoituksen rahavirta		
Pitkäaikaisten saamisten lis(-)/väh (+)	3 218	3 218
Lyhytaikaisten lainasaamisten lisäys (-) vähennys (+)	-1 040 000	
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	-386 474	-2 339 515
Osingonjako	-87 000	-43 000
Rahoituksen rahavirta (C)	-1 510 256	-2 379 297
Rahavarojen muutos (A+B+C) lisäys (+) / vähennys (-)	129 962	204 233
Rahavarat tilikauden alussa	240 644	36 411
Rahavarat tilikauden lopussa	370 606	240 644
	129 962	204 233

Asunto Oy Kotkan
Heikinheikki

Graafinen suunnittelu: Hannu Koho - Anjala Digital Oy
Valokuvat: Hannu Koho, Jani Heikari, Suomen Ilmakuva Oy
3D-mallinnus: Cubicasa Oy

**Rakennus-Varte Oy,
Kouvola**

Torikatu 6
45100 Kouvola

Puhelin: (05) 342 2500
Telefax: (05) 360 1710

**Rakennus-Varte Oy,
Lahti**

Vesijärvenkatu 20 C37
15140 Lahti

Puhelin: (03) 783 4230
Telefax: (03) 783 4235

Varte-Uusimaa Oy

Malminkaari 9A
00700 HELSINKI

Puhelin: (09) 3507 860
Telefax: (09) 3507 8615